II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 8 päivänä syyskuuta 1999,
Ranskan Stardust Marinelle myöntämistä tuista

(tiedoksiannettu numerolla K(1999) 3148)

(Ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2000/513/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa,

sekä katsoo seuraavaa:

I

PERUSTAMISSOPIMUKSEN 88 ARTIKLAN 2 KOHDAN MUKAINEN MENETTELY

(1) Huviveneiden vuokrausta ja käyttöä harjoittava Stardust Marine -yhtiö (jäljempänä 'Stardust') on Crédit Lyonnais'n entinen tytäryhtiö, joka on siirretty vuonna 1995 Consortium de Réalisations -omaisuudenhoitoyhtiön (jäljempänä 'CDR') omistukseen. CDR hoitaa Crédit Lyonnais -yhtymän järjestämättömiä saatavia. Komissio on saanut kesäkuussa 1997 Stardustin kilpailijan tekemän kantelun vuoksi tietää CDR:n vahvistaneen Stardustin pääomarakennetta ja myyneen sen FG Marine -yhtiölle, vaikka kantelija oli tehnyt valittua tarjousta korkeamman ostotarjouksen. Asiasta on käyty kirjeenvaihtoa Ranskan viranomaisten kanssa, ja komission yksiköt ja Ranskan valtiovarainministeriö ovat kokoontuneet 10 päivänä lokakuuta 1997, minkä jälkeen komissio on ilmoittanut 8 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä Ranskan viranomaisille EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta. Viranomaiset ovat toimittaneet 9 päivänä helmikuuta 1998 vastauksensa sekä tietoja, joita komissio oli pyytänyt menettelyn aloittamista koskevassa kirjeessään. *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistun tiedonannon [1] johdosta komissio on vastaanottanut 7 päivänä toukokuuta 1998 päivätyn huomautuksen Stardustin entisen johtajan omistamalta yritykseltä J.M.T. et Associés. Kantelija on toimittanut 8 päivänä joulukuuta 1998 komissiolle lisätietoja asiasta. Komissio on toimittanut tiedot Ranskalle lausuntoa varten ja saanut sen lausunnon 14 päivänä lokakuuta 1998 ja 17 päivänä helmikuuta 1999 päivätyillä kirjeillä. Komission yksiköiden, Ranskan valtiovarainministeriön ja CDR:n välisten 5 ja 28 päivänä toukokuuta 1999 pidettyjen kokousten jälkeen Ranskan viranomaiset ovat lähettäneet komissiolle kaksi uutta kirjettä, jotka on päivätty 1 ja 8 päivänä kesäkuuta 1999.

[1] EYVL C 111, 9.4.1998, s. 9.

(2) Tämän menettelyn aloittamista koskevassa kirjeessä komissio on katsonut, että seuraavat toiminnot saattavat olla valtiontukea:

— Crédit Lyonnais'n holding-yhtiön Altus Financen, joka oli tuolloin Stardustin omistaja, vuosina 1994 ja 1995 Stardustiin tekemät yhteensä 153,6 miljoonan Ranskan frangin pääoman korotukset,

— CDR:n saman yrityksen hyväksi vuosina 1996 ja 1997 tekemät kaksi yhteensä 348,5 miljoonan Ranskan frangin pääoman korotusta,

— Stardustin yksityistämisehdot, jotka saattavat olla sen ostajalle FG Marinelle myönnettyä tukea.

(3) Komissio on menettelyn aloittamisen yhteydessä korostanut, että toimenpiteet, kuten Crédit Lyonnais'n yritykselle vuoteen 1995 myöntämät lainat tai sen yrityksen sekkitilille maksamat korottomat lainat, saattoivat myös olla valtiontukea ja että ne tarvittaessa tutkitaan nyt käynnissä olevan menettelyn yhteydessä.

II

STARDUSTIN HYVÄKSI TOTEUTETUT TUKITOIMENPITEET JA YRITYKSEN YKSITYISTÄMINEN

(4) Stardust-yhtiö on erikoistunut veneisiin (erityisesti huviveneisiin) ja venesatamiin liittyvään toimintaan, ja se välittää ja myy sekä uusia että käytettyjä purjeveneitä. Stardustin pääasiallista toimintaa on ilman miehistöä toteutettavien tilausristeilyjen myynti. Risteilyt toteutetaan useiden osakkeenomistajien omistuksessa olevilla aluksilla, joita Stardust hallinnoi. Stardust on perustettu vuonna 1989 ja sen tehtävänä on käyttää ja hallinnoida suuria risteilyaluksia. Se on näin ollen voinut hyödyntää vuonna 1986 annetun Ponsin lain tarjoamia mahdollisuuksia, joiden mukaan Ranskan merentakaisissa departementeissa toteutetuille investoinneille voidaan myöntää verovapautuksia. Suurella osalla Ranskan laivakannasta on kotipaikka näissä departementeissa.

(5) Crédit Lyonnais sitoutui hankkeeseen. aluksi (Crédit Lyonnais'n tytäryhtiön) SBT-Batif-pankin myöntäminä lainoina ja takauksina. Crédit Lyonnais'lla oli vuodesta 1994 ollut tytäryhtiönsä Altus Financen kautta määräysvalta Stardustissa, joka kuitenkin siirrettiin Crédit Lyonnais'n muun omaisuuden tavoin vuonna 1995 muodostetun omaisuudenhoitoyhtiön CDR:n haltuun, koska yhtiö oli vaikeuksissa ja sen odotettiin tekevän tappiota. On huomattava, että CDR:n tytäryhtiönä Stardust kuului vielä vuoden 1995 jälkeen (aina sen yksityistämiseen asti) Crédit Lyonnais -yhtymään, koska CDR oli vuoden 1998 loppuun asti Crédit Lyonnais'n kokonaan omistama konsolidoimaton tytäryhtiö; Crédit Lyonnais oli vapautettu tappioista ja valtio oli joutunut ottamaan sen tappiot vastattavakseen. Crédit Lyonnais'n johdon suora määräysvalta Stardustin hallinnossa lakkasi kuitenkin yrityksen siirryttyä CDR:lle, sillä CDR:n ja Crédit Lyonnais'n johto erotettiin täysin toisistaan Ranskan Crédit Lyonnais pankille myöntämän tuen hyväksymisestä tietyin edellytyksin 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyn komission päätöksen 95/547/EY ([2]) mukaisesti.

(6) Vuonna 1996 Stardustin palveluksessa oli noin 160 työntekijää, ja sen taseeseen kirjattu netto-omaisuus oli noin 360 miljoonaa Ranskan frangia ([3]). Yhtiön liikevaihto oli 178 miljoonaa Ranskan frangia (30 päivänä kesäkuuta 1996 päättyneellä tilikaudella 1995—1996), mutta se teki samalla huomattavat 147 miljoonan frangin tappiot, joista 72 miljoonaa frangia johtui satunnaiseristä. Koska yhtiö oli jo edeltävällä tilikaudella tehnyt liikevaihtoa suuremmat tappiot (362 miljoonaa Ranskan frangia), tilanne muuttui kriittiseksi; yhtiön oma pääoma kääntyi negatiiviseksi (– 350 miljoonaa frangia 30 päivänä kesäkuuta 1996) ja nettotulos tappiolliseksi. Nettotuloksesta oli kaiken lisäksi vielä vähennettävä merkittävä määrä taseen ulkopuolisia maksusitoumuksia, joita yhtiöllä oli käyttämiensä veneiden omistajia kohtaan. Yksityinen yritys olisi tässä tilanteessa asetettu selvitystilaan tai, jos oli syytä uskoa yhtiön elinkelpoisuuden palautumiseen, sen pääomarakennetta olisi vahvistettu edellyttäen, että osakkeenomistajat saisivat riittävän tuoton sijoitukselleen.

([2]) EYVL L 308, 21.12.1995, s. 92.
([3]) Luvut tilikauden 1996 päättymispäivältä 30 päivältä kesäkuuta 1996.

(7) Viranomaisten ennen menettelyn aloittamista toimittamien tietojen mukaan CDR korotti Stardustin pääomaa kahdessa vaiheessa sen jälkeen, kun komissio oli päätöksellä 95/547/EY hyväksynyt suunnitelman tuen myöntämisestä Crédit Lyonnais'lle. Ensimmäisestä (259,5 miljoonan Ranskan frangin) korotuksesta tehtiin päätös 26 päivänä kesäkuuta 1996 pidetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa. Pääomaa korotettiin kahdessa erässä siten, että kesäkuussa 1996 maksettiin kaksi kolmasosaa ja maaliskuussa 1997 loput eli kolmasosa suunnitellusta korotuksesta. Toinen (89 miljoonan frangin) korotus toteutettiin 5 päivänä kesäkuuta 1997 pidetyn ylimääräisen yhtiökokouksen jälkeen. CDR oli ainoa näiden kahden yhteensä 348,5 miljoonan frangin pääoman korotuksen merkitsijä. On huomattava, ettei kumpaakaan korotusta ilmoitettu komissiolle, joka ei tuolloin ollut tietoinen myöskään näistä kahdesta ylimääräisestä yhtiökokouksesta ja niiden tuloksista.

(8) Ranskan viranomaisten mukaan nämä korotukset täydensivät kahta yhteensä 156,3 miljoonan Ranskan frangin pääoman korotusta, jotka Altus Finance oli toteuttanut kuittaamalla saatavia lokakuussa 1994 ja huhtikuussa 1995 eli ennen Stardustin siirtymistä CDR:n omistukseen ja ennen päätöstä 95/547/EY. Myöskään näitä korotuksia ei ilmoitettu komissiolle. Viranomaisten komissiolle toimittamista tiedoista ilmenee lisäksi, että tukiosia saattoi sisältyä myös muuhun Stardustille myönnettyyn rahoitukseen, esimerkiksi Crédit Lyonnais -yhtymään kuuluvien yhtiöiden myöntämiin lainoihin sekä osakkeenomistajan sekkitilille kesäkuussa 1995 maksettuun korottomaan lainaan.

(9) Kesäkuussa 1997 toteutetun viimeisen pääomarakenteen vahvistamistamistoimenpiteen jälkeen CDR myi FG Marinelle 99,99 prosentin osuutensa Stardustissa kahdella miljoonalla Ranskan frangilla. Kauppa toteutettiin ilman avointa tarjouskilpailua. Ranskan viranomaiset ilmoittivat, että kaupan yhteydessä otettiin yhteyttä noin 20 ostajaehdokkaaseen, joista seitsemän halusi tutustua asiaa koskeviin asiakirjoihin. Kolme ostajaehdokasta ilmoitti olevansa kiinnostunut ostamaan tiettyjä omaisuuseriä. Kolme muuta yhtiötä teki varsinaisen kirjallisen ostotarjouksen Stardustin omaisuudesta. Viranomaisten mukaan osakkeet päätettiin myydä FG Marinelle, koska sen tarjous oli noin 40 miljoonaa Ranskan frangia korkeampi kuin neuvonantajapankin pyytämistä tarjouksista toiseksi korkein tarjous.

(10) Komissio on katsonut tämän menettelyn aloittamisen yhteydessä, että Stardustin myynnissä ei ollut noudatettu periaatteita, joilla olisi taattu menettelyn avoimuus ja syrjimättömyys siten kuin on kuvailtu komission XXIII kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa ([4]) ja joita noudattamalla tukien soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ei olisi ollut epäilyjä. Lisäksi haluttiin tutkia, miksi Ranskan viranomaiset olivat hylänneet kantelijan pyytämättä tekemän 15 miljoonan Ranskan frangin tarjouksen, vaikka se oli huomattavasti valittua FG Marinen tarjousta korkeampi. Näin ollen komissio on päättänyt tutkia tämän menettelyn osana myös Stardustin yksityistämisehdot.

III

RANSKAN HUOMAUTUKSET

(11) Helmikuun 8 päivänä 1999 lähettämässään vastauksessa Ranskan viranomaiset ovat todenneet, että toimenpiteet, jotka Altus Finance toteutti Stardustin hyväksi ennen tämän siirtämistä CDR:lle, olivat tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisia. Viranomaiset eivät pitäneet toimenpiteitä valtiontukena, koska ne katsoivat niiden kuuluvan Crédit Lyonnais'ta koskevan päätöksen 95/547/EY soveltamisalaan. Ne siis katsoivat, että pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteet, joita CDR toteutti Stardustin siirryttyä omaisuudenhoitoyhtiölle, olivat päätöksen 95/547/EY mukaisia.

(12) Ranskan viranomaiset ovat lisäksi korostaneet, että CDR oli vahvistanut Stardustin pääomarakennetta muuntamalla velkoja pääomaksi, jolloin yritys ei saanut lisävaroja, ja että CDR oli toteuttanut toimenpiteen markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen mukaisesti. Viranomaisten mukaan CDR oli pyrkinyt pitämään valtiolle tästä asiasta aiheutuvat kulut mahdollisimman alhaisina.

([4]) Katso XXIII kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus, 403 jakso, s. 276. Periaatteet, joihin komissio viittaa kyseisessä kertomuksessa, oli annettu tiedoksi Ranskan viranomaisille kilpailuasioiden pääjohtajan 14 päivänä heinäkuuta 1993 lähettämässä kirjeessä.

(13) Ranskan viranomaiset ovat toistaneet ennen menettelyn aloittamista esittämänsä perustelut, joiden mukaan CDR:n toteuttamat pääoman korotukset olivat välttämättömät, sillä Stardustin selvitystilaan asettamisesta olisi aiheutunut nykyistä korkeammat kustannukset. Väitteensä tukemiseksi ne ovat esittäneet seuraavan laskelman kustannuksista, joita CDR:lle olisi aiheutunut siinä tapauksessa, että Stardust olisi asetettu selvitystilaan:

— CDR olisi menettänyt 228 miljoonan Ranskan frangin saatavat, jotka sillä oli Stardustilta,

— CDR olisi menettänyt 180 miljoonan Ranskan frangin saatavat, jotka sillä oli alusten osuuksiin sijoittaneilta tahoilta, sekä 60 miljoonan Ranskan frangin saatavat, jotka sillä oli Stardustin hoitamien alusten yhtiökumppaneilta,

— lisäksi se olisi menettänyt 172,2 miljoonan Ranskan frangin takaukset, jotka liittyivät sopimuksiin, joiden nojalla osakkaiden velvoitteet oli siirretty CDR:lle.

(14) Ranskan viranomaiset ovat lisäksi esittäneet, että selvitystila olisi tosiasiallisesti ja mahdollisesti myös lain mukaan estänyt CDR:ää saamasta Stardustin entiseltä johtajalta ja osakkaalta Tissieriltä korvauksia, joiden käsittely oli kesken noin viidessätoista suoraan tai välillisesti tätä vastaan meneillään olevassa oikeudenkäynnissä. Tätä näkökantaa viranomaiset ovat tukeneet korostamalla, että oli välttämätöntä pitää yritys toiminnassa, jotta käynnissä olevia riitaoikeudenkäyntejä voitaisiin jatkaa suotuisissa olosuhteissa.

(15) Viranomaiset pitivät Stardustin pääoman korotuksia taloudellisesti perusteltuina, sillä ensimmäiset merkit yrityksen kannattavuuden palautumisesta olivat jo havaittavissa. Viranomaiset ovat ilmoittaneet, että mikäli komissio pitää pääoman korotuksia tukena, niiden osalta on kuitenkin noudatettu vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevissa yhteisön suuntaviivoissa [5] asetettuja yhteismarkkinoille soveltuvuuden edellytyksiä. Ne katsovat, että toteutetut toimenpiteet liittyivät yrityksen pitkän aikavälin kannattavuuden palauttamiseksi laadittuun rakenneuudistussuunnitelmaan, että toimenpide ei ollut aiheuttanut yhteisen edun vastaisia kilpailunvääristymiä, ja että jos toimenpide katsotaan tueksi, sen määrä oli suhteessa rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavien hyötyihin.

(16) Ranskan viranomaiset ovat selventäneet uudelleen Stardustin myynnissä noudatettuja edellytyksiä. Ne katsovat myynnissä noudatetun tavanomaista kilpailumenettelyä, johon kaikki merkittävät alan toimijat olivat voineet osallistua. Ne muistuttivat CDR:n etsineen suorilla yhteydenotoilla mahdollisia ostajia, jotka komissio oli esitellyt menettelyn aloittamista koskeneessa tiedonannossa. CDR:n neuvonantajapankki oli ottanut yhteyttä 20 mahdolliseen ostajaan, joista noin kymmenen oli ulkomaisia yrityksiä tai ulkomaisten yritysten ranskalaisia tytäryhtiöitä. Ranskan viranomaisten mielestä myyntiperusteet noudattivat markkinoilla tavanomaisia menettelyjä ja myyntihinta ei ollut ainoa käytetyistä perusteista. Huomioon oli otettu myös taseen ulkopuoliset erät kuten takaukset tai oikeudelliset riskit. Viranomaisten mielestä komissiolle kantelun tehneellä Stardustin kilpailijalla ja Stardustin entisellä johtajalla Tissierillä oli asiassa vähintään yhteisiä etuja, ehkä jopa eräänlainen sopimus. Viranomaiset katsovat, etteivät nämä edut vastanneet Stardustin etuja, vaan että yritys pyrittiin näin saamaan pois markkinoilta.

(17) Viranomaiset ovat tarkentaneet yrityksen myyntiaikataulua: CDR:n neuvonantajapankin ilmoittama aikaraja tarjousten jättämiselle oli 19 päivänä helmikuuta 1997, kauppakirja (kauppa edellytti ministeriön hyväksyntää) ostajan kanssa allekirjoitettiin 6 päivänä maaliskuuta 1997 ja CDR:n valtiovarainministeriölle osoittama lupahakemus oli päivätty 12 päivänä maaliskuuta. Kantelija oli lähettänyt ensimmäisen tarjoukseen liittyvän kirjeen vasta 2 päivänä huhtikuuta. Kantelijan asianajaja lähetti valtiovarainministeriölle 4 päivänä huhtikuuta kirjeen, jossa se ilmoitti saaneensa valtuutuksen harkita, miten kantelijan tulisi suhtautua Stardustin kaupallisiin käytäntöihin. Viranomaisten mielestä tämä oli todiste kantelijan vihamielisistä aikeista. Valtiovarainministeriön hyväksyntä oli saatu 14 päivänä huhtikuuta 1997 ja kantelijan CDR:lle tekemä nyt riitautettuja ehtoja (yrityksen pääomarakenteen vahvistamista) koskenut hintatarjous oli päivätty 16 päivänä huhtikuuta 1997.

[5] EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

(18) Ranskan viranomaiset katsovat, etteivät komission kilpailun pääosaston pääjohtajan 14 päivänä heinäkuuta 1993 päivätyn kirjeen sisältämät ehdot voi merkitä uusia velvoitteita, eikä tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa ([6]) ollut viittaus kyseeseen kirjeeseen ollut niiden mielestä merkityksellinen yksityistämistoimenpiteiden tutkimisen kannalta. Ne katsovat, että se, että komissio olettaa tavanomaisia kaupankäyntitapoja noudattaen tehtyjen kauppojen olevan sääntöjenvastaisia, on ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen 295 artiklan kanssa.

(19) Viranomaiset katsovat, etteivät tässä menettelyssä tarkasteltavat eri toimenpiteet olleet valtiontukea, minkä vuoksi EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan ilmoittamisvelvollisuus ei koskenut niitä, vaikka komissio olikin niin katsonut menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa.

IV

ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

(20) Komissio on tämän menettelyn kuluessa saanut huomautukset Stardustin entisen johtajan Tissierin perustamalta yritykseltä J.M.T. et Associés. CDR oli syrjäyttänyt johtaja Tissierin Stardustin johdosta vuonna 1995, ja hän oli osapuolena useissa CDR:n ja Stardustin kanssa nyt käytävissä riita-asioissa. Hän on riitauttanut nimenomaan Stardustin yksityistämismenettelyssä sovelletut ehdot, joita hän piti syrjivinä. Lisäksi hän on toimittanut komissiolle useita tätä asiaa tukevia asiakirjoja (vrt. V jakson iii kohta).

(21) Komissio on saanut 8 päivänä joulukuuta 1998 kantelijalta lisähuomautuksia, jotka se on toimittanut Ranskan viranomaisille. Nämä ovat vastanneet huomautuksiin helmikuussa 1999. Näiden huomautusten yhteydessä toimitettiin lisätietoja yrityksen yksityistämisen ehdoista; nämä ehdot on esitetty jäljempänä.

V

TARKASTELTAVIEN TOIMENPITEIDEN SISÄLTÄMIEN TUKIOSIEN ARVIOINTI

i) **Crédit Lyonnais'n rahoitus Stardustille ennen tämän siirtämistä CDR:lle**

(22) Ensinnäkin on huomattava, että tukea, joka mahdollisesti sisältyy Crédit Lyonnais'n holding-yhtiö Altuksen kautta ennen vuotta 1995 Stardustille myöntämään rahoitukseen, ei ollut hyväksytty 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyllä komission päätöksellä 95/547/EY eikä Ranskan valtion Crédit Lyonnais -konsernille myöntämistä tuista 20 päivänä toukokuuta 1998 tehdyllä komission päätöksellä 98/490/EY; tuensaajana ei ollut pankki vaan Stardust. Vaikka tämä mahdollisesti tukena pidettävä rahoitus on aiheuttanut Crédit Lyonnais'lle tappioita, jotka valtio on myöhemmin kattanut pankin pelastamis- ja rakenneuudistussuunnitelmalla, myönnetty rahoitus voi olla Stardustille myönnettyä valtiontukea, koska Crédit Lyonnais ei hyötynyt Stardustille myönnetystä tuesta, vaan tuki myönnettiin sen välityksellä ([7]). Komission ei voida katsoa hyväksyneen tukea, josta se ei tiennyt. Crédit Lyonnais'ta koskeneet toimenpiteet, joista tehtiin päätökset heinäkuussa 1995 ja toukokuussa 1998, liittyivät pankille myönnettyihin tukun ja pankkialalla tämän jälkeen todettuihin kilpailunvääristymiin. Kyseisiin toimenpiteisiin ei saa soveltaa jälkikäteisarviointia, vaan niitä on analysoitava ottaen huomioon niiden toteuttamishetkellä vallinneet olosuhteet; vaikka Crédit Lyonnais ei olisikaan joutunut vaikeuksiin, joiden vuoksi tehtiin mainitut komission päätökset, sen aiemmin Stardustin kaltaisten yritysten hyväksi toteuttamia tukitoimenpiteitä on kuitenkin pidettävä valtiontukena.

([6]) Vrt. alaviite 4.
([7]) Valtiontukea koskevan lainsäädännön mukaan Crédit Lyonnais'n kaltaisen julkisen yrityksen varat ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettuja valtion varoja.

(23) Tutkittavien tukien mahdollisesti aiheuttamat kilpailunvääristymät koskevat Stardustia ja niillä on vaikutusta huvivenealaan. On siis tehtävä selkeä ero Stardustille ennen vuotta 1995 myönnettyjen tukien ja Crédit Lyonnais'lle myönnettyjen tukien välillä. Tämän vuoksi komissio tutkii tässä menettelyssä (Crédit Lyonnais'n holding-yhtymän) Altus Financen ennen vuotta 1995 toteuttamat pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteet. Samalla se muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tukea on tutkittava sen vaikutusten kannalta.

(24) Komissio ei siis voi hyväksyä Ranskan viranomaisten väitettä, jonka mukaan Crédit Lyonnais'ta koskeva päätös 95/547/EY koski myös kyseisiä ennen vuotta 1995 toteutettuja toimenpiteitä.

(25) Arvioidessaan, ovatko Stardustin hyväksi toteutetut rahoitustoimenpiteet tukea, komissio ei ota huomioon nykytilannetta, jossa kyseisten toimenpiteiden (erittäin negatiivinen) tulos tunnetaan, vaan se ottaa huomioon olosuhteet Crédit Lyonnais'n myöntäessä rahoituksen eli ennen vuotta 1995. Crédit Lyonnais'n tytäryhtiön SBT:n (josta tuli saatavia hoitava CDR Creances sen omaisuudenhoitoyhtiölle siirtämisen jälkeen) ja Stardustin yhteistyökumppanuuden käynnistyttyä pankki on ollut Stardustin raha-asioiden yksinomainen hoitaja. Yhteistyötä toteutettiin monin eri tavoin, lähinnä suorina ja välillisinä lainoina (SBT:n myöntämää rahoitusta sijoittajille, jotka halusivat ostaa osuuksia Altuksen hallinnoimista aluksista) tai tälle rahoitukselle myönnettyinä takaussitoumuksina. Toimintaan liittyi suuria riskejä, sillä SBT vastasi niin pankkitoimintaan liittyvistä riskeistä kuin useista yrityksen taseen ulkopuolisista riskeistä. Sen vuoksi SBT:llä on riskejä niin Stardustista kuin hallinnoitavien alusten osakkaista. Mikäli yritys olisi asetettu selvitystilaan, tämä riskinotto olisi saattanut aiheuttaa eturistiriitoja hallinnointisopimuksia purettaessa: osakkeenomistajien, velkojien ja alusten osakkaiden välisissä riita-asioissa SBT, joka oli yrityksen velkoja ja alusten osakkaiden takaaja, olisi ollut kaksinkertainen häviäjä. Se halusi välttää tämän tilanteen siinä tapauksessa, että yritys olisi asetettu selvitystilaan, minkä vuoksi se siirsi ratkaisujen tekemistä ja tuki yritystä jatkuvasti. Ranskan viranomaisten mukaan Ranskan lain nojalla tällainen erityinen rahoitustilanne, johon CDR oli joutunut, merkitsi sitä, että se joutuisi ottamaan Crédit Lyonnais'n ja sen seuraajan CDR:n vastuut vastattavakseen yrityksen mahdollisessa konkurssissa.

(26) Tällaisessa toiminnassa ei noudateta tavanomaista toiminnan vakautta. Crédit Lyonnais'n olisi pitänyt rajoittaa riskejään yrityksessä ja heti ensimmäisten varoitusmerkkien ilmaannuttua sen olisi pitänyt pyrkiä rajoittamaan riskejä ja vähentämään osuuttaan yrityksessä tai jopa pyrkiä omistamastaan osuudesta kokonaan eroon. Crédit Lyonnais'n toiminnan tarkastelu osoittaa, että tosiasiassa asiat menivät täysin päinvastoin ja että se lisäsi riskejään Stardustissa tämän vaikeuksien vuoksi; tähän oli todennäköisesti syynä eturistiriitatilanne, johon yritys oli joutunut. Koska tuki oli jatkuvaa, kyseessä ei todennäköisesti ollut pankin johdon tekemä yksittäinen virhe, vaan harkittu ja pysyvä käytäntö, jolla tuettiin Stardustin kasvua ja jonka ansiosta se sai edullisemmat rahoitusehdot kuin markkinoilla toimivat yksityiset pankit olisivat voineet myöntää. Tämä vuoden 1994 loppuun asti myönnetty tuki osoittaa, että pankki luotti edelleen yritykseen ja sen hallintoon.

(27) Voidaan siis päätellä, ettei yksityinen markkinataloudessa toimiva pankki olisi myöntänyt sellaista jatkuvaa rahoitustukea, jota Crédit Lyonnais oli toteuttanut yrityksen hyväksi jo ennen pääomarakenteen vahvistamista vuonna 1994. Kun komissio tutkii, onko tämän kaltainen julkisista varoista myönnetty rahoitus tukea, se soveltaa markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta ([8]). Toimenpiteen todetaan olevan valtiontukea, ellei tätä periaatetta ole noudatettu eli jos yksityinen sijoittaja ei vastaavissa olosuhteissa olisi myöntänyt yritykselle kyseistä rahoitusta. Myönnettyä tukea, joka ylitti pankilta yleisesti vaadittavan varovaisuuden, on pidettävä valtiontukena, sillä Crédit Lyonnais'n tukeen käyttämät varat olivat valtion varoja EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitetussa merkityksessä.

([8]) Katso komission tiedonanto jäsenvaltioille (EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3).

(28) TAULUKKO 1

CRÉDIT LYONNAIS- YHTYMÄN SITOUMUKSET (MUKAAN LUETTUINA CDR:N [1] SITOUMUKSET OMAISUUDENHOITOYHTIÖN MUODOSTAMISEN JÄLKEEN VUONNA 1995)

(milj. FRF)

	31.12.1993	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	30.6.1997
Osuus Stardustissa	8	44	156	324	496
(osuus prosentteina)	27 %	52 %	83 %	99 %	
Sekkitili			127		
Stardustille myönnetyt lainat	320	410	225	228	0
Välisumma	328	454	508	552	496
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	42	117	162	181	181
Sidottu pääoma				83	
Yhteensä	370	571	670	816	677

[1] CDR oli vuoden 1998 loppun asti Crédit Lyonnais'n kokonaan omistama tytäryhtiö.

Lähde: Ranskan viranomaiset.

(29) Ranskan viranomaiset ovat toimittaneet komissiolle selvityksen Stardustin tapaukseen liittyvistä Altus Finance -yhtymän ”suurista riskikeskittymistä”. Selvityksen mukaan Altus Financen riskikeskittymä yrityksessä on suurempi kuin edellä taulukossa 1 on ilmoitettu; 31 päivänä joulukuuta 1994 riskiksi mitattiin 775 miljoonaa Ranskan frangia, sillä taulukon 1 sisältämien saatavien ja sitoumusten lisäksi kyseeseen asiakkaaseen liittyi suuria taseen ulkopuolisia riskejä. Taseen loppusummaa 31 päivänä joulukuuta 1994 ei vielä tiedetä, sillä tilikausi on päättynyt 30 päivänä kesäkuuta 1995. Tuolloin taseen loppusumma oli 359 miljoonaa Ranskan frangia, kun se 31 päivänä joulukuuta 1993 oli ollut 334 miljoonaa frangia. Vaikuttaa siis siltä, että Crédit Lyonnais'n tässä yrityksessä ottamat riskit olivat vähintään kaksinkertaiset sen taseen loppusummaan verrattuna.

(30) Ranskan viranomaisten toimittamien tietojen mukaan CDR:n saatavien kokonaismäärä oli 30 päivänä kesäkuuta 1995 348 miljoonaa Ranskan frangia (lähes yhtä paljon kuin 31 päivänä joulukuuta 1995, jolloin saatavat olivat 352 miljoonaa frangia, katso taulukko 1) ja ne olivat syntyneet ennen Stardustin siirtämistä omaisuudenhoitoyhtiölle. Crédit Lyonnais'n ensimmäinen holdingyhtiön Altuksen välityksellä tekemä pääoman korotus toteutettiin lokakuussa 1994. Tällöin yrityksen pääomaan lisättiin 37 miljoonan Ranskan frangin saatavat, jotka Crédit Lyonnais'lla oli SBT:n kautta. Pääoman korotus toteutettiin vuoden 1993 tappiollisen tilikauden jälkeen. Tilanteen vakavuuden vuoksi tilinpäätöstä ei tehty 31 päivänä joulukuuta 1994, vaan tilikautta jatkettiin kuudella kuukaudella, minkä päättyessä todettiin yli 300 miljoonan frangin tappiot. Näistä tappiosta 200 miljoonaa frangia johtui satunnaiseristä.

(31) Ranskan viranomaiset ovat ilmoittaneet, että Stardustin pääoman korotus myönnettiin yrityksen entisen johdon ja Swedish American Lines -yhtiön (jäljempänä ’SAL’) kanssa tekemien suunnitelmien mukaisesti. Stardustin kannattavuusnäkymät olivat hyvät (komissiolle toimitetun) toimintasuunnitelman mukaan, jonka sen neuvonantaja ASA oli valmistellut Jet Sean ja ATM:n oston yhteydessä. Ranskan viranomaisten mukaan yrityksen tilanne kuitenkin ”vaikeutui vuonna 1994, jolloin, johtaja Tissier jatkoi vaarallista yrityksen laajentamistoimintaa”. Viranomaiset ovat lisäksi maininneet, että ”entinen johto (ennen CDR:n nimittämän uuden johdon toimeen astumista vuonna 1995 toiminut johto) ei ollut laatinut liiketoimintastrategiaa eikä järkiperäistänyt yrityksen rakennetta, millä olisi varmistettu alusten käytön kannattavuus”. Ne totesivat lisäksi, että Altuksen ottaessa Stardustin haltuunsa vuoden 1994 lopussa, meneillään olevasta tilintarkastuksesta voitiin todeta yrityksen tarvitsevan varauksia 203 miljoonan Ranskan frangin arvosta. Nämä varaukset tehtiin 30 päivänä kesäkuuta 1995 päättyneelle tilikaudelle, ja ne kasvattivat yrityksen tappioita entisestään. Komissiolle 17 päivänä helmikuuta 1999 lähettämässään kirjeessä viranomaiset ovat korostaneet, että yrityksen tappioiden aiheuttaja oli Stardustin entinen johto, joka siis oli vastuussa myös pääoman korotusten tarpeesta.

(32) Viranomaisten mukaan yritystä johdettiin tehottomasti ennen vuotta 1995, vaikka sitä koskevat ennusteet olivat optimistisia. Komissio toteaa, että Stardustin tilanne oli kriittinen jo vuonna 1994 (ks. jäljempänä taulukko 2). Vuoden 1994 lopussa toteutettu tilintarkastus osoitti, että juuri vaikean tilanteen vuoksi pankin myöntämistä lisätuista ja pääoman korotuksista ei voitu odottaa sellaisia tuottoja, joihin yksityinen sijoittaja olisi voinut olla tyytyväinen; oli jopa todennäköistä, että sijoitukset tulisivat osoittautumaan tappiollisiksi. Näin ollen ei voida katsoa, että yrityksessä otetut lisäriskit (yli 100 miljoonan Ranskan frangin laina (ks. taulukko 1) ja vuonna 1994 toteutettu pääoman korotus) olisivat vastanneet tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa toimivan yksityisen sijoittajan toimintaa.

(33) Brysselissä 5 ja 28 päivänä toukokuuta 1999 pidetyissä kokouksissa sekä 1 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä kyseessä Ranskan viranomaiset väittivät jälleen, etteivät kyseiset toiminnot olleet tukea. Ne puolustelivat toimintoja sillä, että niitä toteutettaessa ne vastasivat yksityisen markkinataloussijoittajan periaatetta. Lisäperusteluina olivat Stardustin kunnianhimoinen toimintasuunnitelma ja huviveneilyn hyvät markkinanäkymät. Komissio ei kuitenkaan voi hyväksyä tätä väitettä. Se on mainituissa kokouksissa korostanut, että vaikka kyseessä oleva yritys olisi kannattava ja hyvin johdettu, mikään järkevästi toimiva yksityinen pankki tai riskipääomayhtiö ei olisi sen käsityksen mukaan ottanut yhdessä yrityksessä riskejä, jotka olivat kaksi kertaa yrityksen taseen suuruisia. Ranskan viranomaiset eivät ole komission kehotuksista huolimatta antaneet väitteensä tukemiseksi esimerkkejä tilanteista, joissa järkevästi toimiva sijoittaja olisi ollut valmis ottamaan vastaavia riskejä.

(34) Viranomaiset ovat korostaneet 1 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessä, että Crédit Lyonnais -yhtymän sitoumusten rahoitustilanteelle aiheutuneet vakavat seuraukset johtuivat petoksista:

— Jet Sea -yhtymän osto vuonna 1993; myöhemmin osoittautui, että yhtymällä oli 170 aluksen sijaan 30 alusta minkä vuoksi asia on viety Floridan muutoksenhakutuomioistuimen käsiteltäväksi,

— sopimus amerikkalais-ruotsalaisen SAL-yhtiön kanssa; sopimusta ei kuitenkaan koskaan pantu täytäntöön, sillä myöhemmin kävi ilmi, ettei kyseinen yhtiö kuulunut enää Carlson Radison -hotelliketjuun, vaikka Stardustin kanssa tehdyssä yhteistyösopimuksessa oli näin mainittu,

— [...] (*).

Näiden seikkojen nojalla Ranskan viranomaiset toteavat, että pankki oli joutunut petosten kohteeksi (esimerkiksi väärennetyt taseet) ja ettei Stardust ollut todellinen tuensaaja.

(35) Komissio ei kiellä näiden petosten mahdollisuutta, mutta sen tehtävänä ei ole selvittää Stardustille aiheutuneiden vahinkojen laajuutta, vaan tämä on mahdollisesti todettava kansallisissa tuomioistuimissa. Vaikka näiden petosten todettaisiinkin tapahtuneen, ne eivät muuta komission käsitystä, jonka mukaan tarkasteltavat toimenpiteet ovat tukea. Vaikka kyseisten petosten todettaisiin lisänneen Crédit Lyonnais'n tappioita ja sen myötä myös Stardustista CDR:lle aiheutuneita tappioita, se ei muuta komission käsitystä siitä, että Crédit Lyonnais'n Stardustin hyväksi toteuttamat rahoitustoimenpiteet oli tehty varomattomasti. Crédit Lyonnais vaaransi tilanteensa ottaessaan lainojen ja vakuuksien muodossa riskejä, jotka olivat kaksi kertaa Stardustin taseen suuruisia. Vaikeuksia oli siis odotettavissa niin siinä tapauksessa, että yritys joutuu tavanomaisiin talousvaikeuksiin (esimerkiksi markkinatilanteen muuttuessa), kuin odottamattomien tilanteiden (esimerkiksi kyseisenkaltaisten petosten) ilmetessä.

(36) Se, että valtion rahoitus on ehkä mahdollistanut näihin petoksien liittyvien tappioiden kattamisen, ei poista mahdollisuutta, että kyseessä on valtiontuki. Yritysten on yleensä itse vastattava seurauksista, joita tällaisilla tapauksilla on sen pääomalle, ja ne voivat vaatia korvausta petoksesta ainoastaan viemällä asian tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tappioiden kattamiseksi toteutetut julkiset toimenpiteet, joita ei tarvitse maksaa takaisin ja joilla voidaan poistaa mainitun kaltaiset poikkeukselliset seuraukset, on tukitoimenpide, jolla helpotetaan yritykselle aiheutuvia kustannuksia.

(*) Liikesalaisuus.

(37) Crédit Lyonnais'n, joka on julkinen yritys, näihin toimenpiteisiin tytäryhtioidensä SBT:n ja Altuksen kautta kayttämät varat ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtion varoja. Komissiolla ei ole syytä olettaa yleisesti, että Crédit Lyonnais'n myöntämä rahoitus olisi tukea. Suurinta osaa pankin ennen vuotta 1995 ja sen jälkeen toteuttamista interventioista ei pidetä tukena pankin vakavista vaikeuksista huolimatta; tukeen myöntämisessä on periaatteessa noudatettu markkinatalousperiaatetta, koska niiden tarkoituksena on pankin kannattavuuden palauttaminen, vaikka sijoitukset myöhemmin osoittautuivatkin tappiollisiksi. Komissio voi todeta kyseisten toimenpiteiden olevan valtiontukea vasta sitten, kun tosiasioiden perusteella pystytään toteamaan, kuten tässä kyseisessä tapauksessa, että toimenpide tuolloisessa tilanteessa ei ole vastannut markkinatalousperiaatetta.

(38) Edellä mainitut seikat huomioon ottaen tässä tapauksessa tukitoimenpiteinä on pidettävä niin saatavien muuttamista pääomaksi kuin (Stardustille ja sen asiakkaille tehtyinä) takaussitoumuksina ja lainoina myönnettyä rahoitustukea, joiden vuoksi Crédit Lyonnais'lle Stardustista aiheutuneet taloudelliset riskit olivat sen taseen loppusumman suuremmat. Lokakuussa 1994 toteutettu 44,3 miljoonan Ranskan frangin pääoman korotus on siis vain pieni osa Crédit Lyonnais'n Stardustille myöntämästä rahoitustuesta. Crédit Lyonnais'n taseen loppusumma erotettiin konsernin taseesta ja siirrettiin CDR:lle (eli valtiolle, sillä CDR:n tappiot on siirretty valtion vastuulle Etablissement Public de Restructuration et de Financementin osakkuuslainamekanismilla) sen jälkeen kun Stardust oli siirretty CDR:ään vuonna 1995. Ottaen huomioon yrityksen rahoitustilanteen vuoden 1994 lopussa, Crédit Lyonnais -yhtymän ottamat rahoitusriskit ja vuoden 1994 lopussa toteutetun tilintarkastuksen perusteella odotettavissa olevat tappiot, joilla perusteltiin yli 200 miljoonan Ranskan frangin uusia varauksia, jo tuolloin oli ennustettavissa, että näiden tukien kokonaiskustannukset tulivat olemaan satoja miljoonia frangeja.

ii) **Crédit Lyonnais'n Stardustille myöntämä tuki, joka on siirretty CDR:n osalle ja todettu vuosina 1995—1997, jolloin Stardust kuului omaisuudenhoitoyhtiölle**

(39) Kuten Crédit Lyonnais'lle myönnettyjä tukia koskevassa komission päätöksessä 98/490/EY on korostettu, "CDR:n varat ovat perustamissopimuks en 92 artiklassa ([9]) tarkoitettuja valtion varoja. Tämä ei johdu ainoastaan siitä, että CDR on valtion omistaman yrityksen kokonaan omistama tytäryhtiö vaan myös siitä, että sitä rahoitetaan valtion takaamalla osakkuuslainalla, ja sen tappiot ovat valtion vastuulla. Komissio huomauttaa, että kyseisiin toimiin ei voida soveltaa minkäänlaista poikkeusta, joka vapauttaisi ne perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan mukaisista velvoitteista ja korostaa, että Ranskan viranomaisia, ja CDR:ää ei voida vapauttaa näistä velvoitteista päätöksen 95/547/EY tai tämän päätöksen nojalla. Erityisesti olisi pantava merkille, että CDR:n tytäryhtiöihinsä kohdistamien operaatioiden ei katsota sisältävän minkäänlaista tukea, mikäli niissä noudatetaan 'markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan' periaatetta ja mikäli pääomansijoitukset (tai saatavista luopumiset), toteutetaan tämän periaatteen mukaisesti. Komissio arvioi jäsenvaltioille osoitetussa tiedonannossaan ([10]), jossa käsitellään, julkisen intervention tueksi määrittelemistä varten sovellettavaa periaatteita, että valtion omistamiin yrityksiin tehtävät pääomansijoitukset sisältävät valtiontukea, jos yksityinen sijoittaja ei olisi vastaavissa oloissa pääoman sijoittamisesta saatava voitto huomioon ottaen, toteuttanut kyseistä pääomansijoitusta. Komission jäsen Karel Van Miert muistutti 16 päivänä lokakuuta 1997 päivätyssä Ranskan talous-, rahoitus-, ja teollisuusministerille osoittamassaan kirjeessä, että CDR:n operaatiot, joihin sisältyy sen pääomarakenteen vahvistamista, alhaiseen hintaan myymistä tai velkojen anteeksiantamista, saattavat sisältää tukea, joten ne on annettava komissiolle tiedoksi. Myös niistä CDR:n omaisuuserien myynneistä, joissa ei noudateta avoimia tarjouspyyntömenettelyjä, on ilmoitettava komissiolle. Tästä velvoitteesta vapautetaan ainoastaan ne operaatiot, jotka ovat kiistatta vähänmerkityksisen tuen raja-arvon, 100 000 ecun, alapuolella" ([11]).

(40) CDR:n Stardustin hyväksi toteuttamia pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteitä on edellä esitetyistä syistä tarkasteltava sellaisenaan. Niiden ei voida katsoa tulleen hyväksytyiksi pankin pelastamis- ja rakenneuudistussuunnitelman yhteydessä, sillä kyseinen suunnitelma koski ainoastaan Crédit Lyonnais'lle myönnettyä tukea.

([9]) EY:n perustamissopimuksen 92 artikla on 1 päivästä toukokuuta 1999 alkaen EY:n perustamissopimuksen 87 artikla, sellaisena kuin se on muutettuna Amsterdamin sopimuksella; samoin 93 artikla on nyt 88 artikla.
([10]) EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3.
([11]) EYVL L 221, 8.8.1998, s. 41.

(41) Menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa komissio on käytettävissään olevien tietojen perusteella todennut, että vuoden 1995 alussa toteutettujen 112 miljoonan Ranskan frangin suuruisten pääoman korotusten merkitsijä oli holding-yhtiö Altus. Viranomaisten komissiolle osoittamassa 8 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyssä vastauksessa on kuitenkin todettu, ettei toista pääoman korotusta merkinnyt Altus, vaan CDR. Tämä toinen pääoman korotus toteutettiin huhtikuussa 1995 sen jälkeen, kun Stardust oli siirretty CDR:lle ja kun hallintoneuvosto oli syrjäyttänyt yrityksen entisen johtajan. CDR merkitsi koko 112 miljoonan frangin operaation, ja varat käytettiin kokonaisuudessaan (Crédit Lyonnais -yhtymään kuuluvan) SBT Batifin Stardustille myöntämien lainojen takaisinmaksuun. Ranskan viranomaisten mukaan tämä toinen pääoman korotus liittyi suunnitelmaan, jonka avulla pyrittiin alentamaan yleiskustannuksia ja keskittymään yrityksen perustoimintoihin (alusten myyntiin ja hallinnointiin); näihin uudistuksiin liittyen yritykselle luotiin toimivia hallintovälineitä. Viranomaisten mukaan suunnitelmalla pyrittiin palauttamaan toiminnan kannattavuus kahden vuoden kuluessa. Komissiolle on kuitenkin toimitettu vain uudempi suunnitelma, joka on laadittu helmikuussa 1996 eli lähes vuosi tämän pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteen jälkeen.

(42) Lisäksi CDR on heinäkuussa 1995 jäädyttänyt korottomalle sekkitilille 127,5 miljoonan frangin velat, jotka Stardustilla oli CDR:lle. Tällaisella saatavan muuttamistoimenpiteellä kevennetään yrityksen toimintakustannuksia, koska sillä vapautetaan yritys kyseiseen velkaan liittyvistä rahoituskustannuksista. Stardustin vaikean tilanteen vuoksi toimenpidettä voidaan pitää lisätukena, joka oli yhtä suuri kuin ne rahoituspalvelut, joiden perimisestä CDR luopui. Rahoituksen voidaan päätellä olleen toimintatukea, koska yritykselle ei ollut laadittu rakenneuudistussuunnitelmaa. Koska saatava muunnettiin seuraavana vuonna pääomaksi (ks. jäljempänä), komissio katsoo, että tämä tilapäinen laina sisältää laina-ajan pienempinä lainakustannuksina myönnettyä tukea.

(43) Yrityksen pääomarakennetta vahvistettiin kolmannen kerran 25 päivänä kesäkuuta 1996 pidetyn yhtiökokouksen jälkeen ja yrityksen tilikausi oli tarkoitus päättää 30 päivänä kesäkuuta 1996. Tilikauden 1995—1996 päättyessä yrityksen todettiin tehneen huomattavat 147 miljoonan Ranskan frangin tappiot (edellisellä tilikaudella 1994—1995 tappiot olivat olleet ennätysmäisen suuret eli 360 miljoonaa frangia); tappiot olivat yli kolme neljännestä tilikauden 1995—1996 noin 178 miljoonan frangin liikevaihdosta (ks. taulukko 2). CDR oli merkinnyt 250,5 miljoonaa Ranskan frangia, josta kaksi kolmannesta (167,8 miljoonaa frangia) vapautettiin välittömästi siten, että 127,5 miljoonaa frangia saatiin heinäkuussa 1995 avatulta korottomalta sekkitililtä ja 40,3 miljoonaa frangia muuntamalla yrityksen SBT Batifilta saama laina, joka myös oli siirtynyt CDR:n nimiin, kun Stardust siirrettiin CDR:ään. Viranomaisten mukaan kolmas pääomarakenteen vahvistaminen liittyy uuteen komissiolle toimitettuun yrityssuunnitelmaan, jonka yrityksen johto oli laatinut helmikuussa 1996 (ks. VII jakso ii kohta).

(44) Yrityksen pääomarakennetta vahvistettiin neljännen kerran juuri ennen yrityksen myyntiä. Toimenpiteestä päätettiin 5 päivänä kesäkuuta 1997 eli samana päivänä, jolloin osakkeenomistajien ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi yrityksen myynnin FG Marinelle. Myös tämä 89,5 miljoonan Ranskan frangin pääomarakenteen vahvistamistoimenpide toteutettiin kuittaamalla CDR:n saatavia Stardustilta, eikä se siis vaatinut CDR:ltä uutta sijoitusta. Kuten Ranskan viranomaiset ovat ilmoittaneet komissiolle, pääoman korotuksen suuruudesta päätettiin sen perusteella, että yritys oli ennen sen pääomarakenteen vahvistamista arvoltaan negatiivinen, mistä todisteena oli ostajan tarjoama negatiivinen ostohinta.

(45) Tässä kyseisessä tapauksessa on vaikeaa arvioida, oliko CDR:n toiminta taloudellisesti järkevää ja noudatettiinko komission julkisten yritysten pääoman korotustapauksissa soveltamaa markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta. Kuten yrityksen yksityistämisen yhteydessä toimitetusta riippumattoman asiantuntijan lausunnosta käy ilmi, ”koska yrityksen toiminta oli ollut tappiollista jo kolmena peräkkäisenä tilikautena, tähän tapaukseen ei voida soveltaa mitään niistä menetelmistä, joilla mitataan tulevaa kannattavuutta suhteessa sijoitettuun pääomaan”. Asiantuntija mainitsee, että

”koska sijoitettavalla pääomalla saavutetaan tasapainoinen toiminta aikaisintaan kahden tilikauden kuluttua, on kahden vuoden aikana odotettavissa oleviin 40 miljoonan Ranskan frangin tappioihin lisättävä ansionmenetykset”. Maaliskuun 11 päivänä 1997 eli kolme kuukautta ennen viimeisintä pääomarakenteen vahvistamista toimitetussa asiantuntijalausunnossa mainitaan, että yrityksen negatiivinen arvo edellytti pääomarakenteen vahvistamista. Kyseinen asiantuntija katsoi, että 31 päivänä joulukuuta 1996 yritys oli arvoltaan 182 miljoonaa Ranskan frangia negatiivinen.

(46) Komissio ottaa huomioon Ranskan viranomaisten tämän menettelyn yhteydessä esittämät väitteet, joiden mukaan CDR:n tässä toiminnassa ottamat riskit olivat huomattavasti suuremmat kuin sen riskit osakkaana. Nämä toiminnan riskit olivat 31 päivänä joulukuuta 1996 seuraavat:

— Stardustin pankkina CDR:llä oli riski 228 miljoonan Ranskan frangin saatavissa, jotka Crédit Lyonnais oli siirtänyt CDR:lle samaan aikaan Stardustin osakkuuden kanssa,

— alusten osakkeisiin tehdyistä sijoituksista aiheutuneisiin 180 miljoonan Ranskan frangin saataviin ja Stardustin hoitamien alusten yhtiökumppaneiden 60 miljoonan frangin lainoihin liittyvät riskit,

— osakkaiden kanssa tehtyjen sopimusten takauksiin liittyvät 172,2 miljoonan Ranskan frangin riskit.

(47) Jos kaikki Ranskan viranomaisten mainitsemat CDR:n Stardustille suoraan tai välillisesti antamat sitoumukset lasketaan yhteen, niiden määrä 31 päivänä joulukuuta 1996 oli jopa 1 048 miljoonaa Ranskan frangia; tästä määrästä 816 miljoonaa frangia oli suoria sitoumuksia (joista osakkeita ja lainoja 552 miljoonaa ja takauksia 181 miljoonaa) ja 232 miljoonaa frangia yrityksen liiketoiminnasta aiheutuneita välillisiä sitoumuksia. Tämä riskien suhteettoman suuri määrä (verrattuna taseen loppusummaan 30 päivänä kesäkuuta 1996, joka oli vain 273 miljoonaa frangia) osoittaa, että Crédit Lyonnais oli ottanut yrityksessä ennen tämän siirtämistä CDR:lle suuremman riskin kuin varovaisuusperiaatetta noudattava pankki olisi yleensä valmis ottamaan.

(48) Kun vaihtoehtona olisi ollut yrityksen asettaminen selvitystilaan, Ranskan viranomaiset ovat perustelleet sen tappiollisen toiminnan jatkamista yrityksen erityistilanteella; CDR oli samanaikaisesti osakkeenomistaja (99,9 osuudella), yrityksen ainoa pankki ja alusten osakkaille annettujen vastatakuiden takaaja. Jos yritys olisi asetettu selvitystilaan CDR olisi joutunut vastaamaan sen veloista ja kaikista vakuuksista, jotka pankki oli antanut alusten osakkaille. Ranskan viranomaiset ovat korostaneet, että suorat ja välilliset sitoumukset, jotka olivat CDR:n tappioiden syynä, oli tehty ennen yrityksen siirtämistä Crédit Lyonnais'n omaisuudenhoitoyhtiölle. Lisäksi viranomaiset ovat painottaneet, etteivät Stardustin pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteet tuoneet yrityksen käyttöön uusia varoja. Ranskan viranomaiset katsovat, että CDR:n toiminnan ansiosta tappiot pysyivät vaihtoehtona olleen selvitystilan kustannuksia pienempinä; Stardustin yksityistämisen yhteydessä laaditun asiantuntijalausunnon arvion mukaan selvitystilasta olisi aiheutunut 915 miljoonan Ranskan frangin kustannukset (ilman irtisanomisista aiheutuvia kustannuksia).

(49) Komissio myöntää, että osakkaiden taloudellisia ratkaisuja arvioitaessa on perusteltua ottaa huomioon pankkitoiminnan riskien ja taseen ulkopuolisten erien suuruus. Lisäksi se huomauttaa, että yrityksen yksityistämisen yhteydessä käytetty asiantuntija on korostanut, ”että on vaikea kuvitella vaihtoehtoa konkurssihakemukselle, kun otetaan huomioon osakkeenomistajien kanssa tehtyihin sopimuksiin liittyvät Stardustin tekemät sitoumukset”, jotka CDR on taannut ja joita on yhteensä yli miljoona. Lisäksi CDR:llä oli saatavia suoraan alusten osakkailta. Crédit Lyonnais -yhtymä oli tehnyt niitä koskevat sopimukset, mutta Stardust hoiti niiden hallinnon; asiantuntijaraportissa näitä saatavia arvioitiin olevan 180 miljoonan Ranskan frangin arvosta.

(50) Komissio myöntää, että jos valtion vuoden 1995 jälkeen (jolloin Stardust siirrettiin omaisuudenhoitoyhtiölle) CDR:n kautta toteuttamia toimenpiteitä tarkastellaan erillään kontekstista, vaikuttaa siltä, että niiden tavoitteena on ollut terve johto, tappioiden minimointi ja valtion omaisuuden säilyttäminen. Jotta CDR:n ja Ranskan viranomaisten perustelut olisivat olleet riittävän vakuuttavia, olisi ollut osoitettava, että valtio on pyrkinyt maksimoimaan yrityksen myyntitulot ja että myyntimenettely on ollut avoin ja syrjimätön (vrt. V jakson iii kohta). Lisäksi niiden olisi pitänyt osoittaa, että ostotarjousten jälkeen tehty ja myyntihintaan sisältyneen viimeisen pääomankorotuksen määrä (ennen pääomankorotusta yrityksen arvo oli negatiivinen) oli täysin oikeutettu eikä sisältänyt tukea ostajalle. Vaikka tämä olettamus olisi osoittautunut oikeaksi ja CDR olisi hoitanut sijoitustoimintaansa järkevästi, kyseessä on Stardustille myönnetty tuki.

(51) Tämän toimenpiteen arvioimiseksi komissio ottaa huomioon valtion Stardustin hyväksi toteuttamien toimenpiteiden jatkuvuuden (toimenpiteet viiden viime vuoden osalta on esitetty taulukossa 1), eikä yrityksen siirtäminen CDR:lle ei ole keskeyttänyt niitä; ei siis voida katsoa, että tukia ei olisi myönnetty ennen vuotta 1995. Jäsenvaltiot voisivat helposti myöntää tukia ja kiertää EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan seuraukset ja perustamissopimuksessa määrätyn komission valvonnan, jos voitaisiin katsoa, ettei toimenpide sisällä tukiosia silloin, kun valtio (tässä tapauksessa Crédit Lyonnais'n kautta ennen vuotta 1995) myöntää lainoina tai erilaisina riskitakauksina (mukaan lukien kolmansia eli alusten omistajia ja sijoittajia kohtaan myönnetyt lainat ja takaukset) ilmoittamatonta ja sääntöjenvastaista tukea kannattamattomalle yritykselle, ja kun tuki myöhemmin siirtyy yrityksen omaisuuden myötä CDR:n kaltaiselle omaisuudenhoitoyhtiölle tai muulle vastaavalle taholle ja valtio vapauttaa yrityksen veloistaan muuntamalla ne pääomaksi, vaikka tämän operaation tiedetään olevan tappiollinen, eikä siitä saada tuottoa, sillä sen tarkoituksena on korjata negatiivinen nettotulos.

(52) Ilman Crédit Lyonnais'n ja sen jälkeen CDR:n (joka oli vuoden 1998 loppuun asti Crédit Lyonnais'n kokonaan omistama konsolidoimaton tytäryhtiö) jatkuvaa tukea yritys olisi tehnyt konkurssin, poistunut markkinoilta ja sen kilpailijat olisivat voineet saada sen varat ja markkinaosuuden. Yrityksen yksityistämisen yhteydessä laaditussa asiantuntijalausunnossa, jonka Ranskan viranomaiset ovat toimittaneet komissiolle, on tästä asiasta mainittu seuraavaa: ”pääosakkaan tuki on mahdollistanut yrityksen toiminnan jatkumisen sen rahoitusvaikeuksista huolimatta”. Tukea on myönnetty jatkuvasti sekä ennen yrityksen siirtämistä CDR:n haltuun että sen jälkeen.

(53) Vaikka saatavien, jotka CDR:llä oli Stardustilta, muuttaminen pääomaksi oli täysin perusteltua kyseistä operaatiota toteutettaessa, se on tosiasiassa pitkään jatkuneen ja huomattavasti aiemmin alkaneen tukiprosessin viimeinen vaihe, joka toteutettiin huomattavasti ennen yrityksen siirtämistä omaisuudenhoitoyhtiölle. Komissio muistuttaa korostaneensa menettelyä aloitettaessa, että ”viranomaisten komissiolle toimittamista tiedoista ilmenee, että tukiosia saattoi sisältyä myös muuhun Stardustille myönnettyyn rahoitukseen, esimerkiksi Crédit Lyonnais yhtymään kuuluville yhtiöille myönnettyihin lainoihin”; näin ollen komissio on sisällyttänyt ne tähän menettelyyn.

(54) Kuten edellä on osoitettu (V jakson i kohta), rahoitustuki, jota Crédit Lyonnais -yhtymä on myöntänyt Stardustille ennen tämän siirtämistä CDR:lle vuonna 1995, ei vastannut markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta, minkä vuoksi sitä on pidettävä tukena. Tämä Crédit Lyonnais'n tuki on osa erittäin vakavaan kriisiin johtanutta riskitoimintaa, jonka vuoksi valtio joutui turvautumaan Crédit Lyonnais'n pelastus- ja rakenneuudistustoimenpiteisiin. Nämä toimenpiteet komissio on hyväksynyt 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyllä päätöksellä 95/547/EY, 25 päivänä syyskuuta 1996 tehdyllä päätöksellä sekä 20 päivänä toukokuuta 1998 tehdyllä päätöksellä 98/490/EY. Komissio on todennut päätöksessä 98/490/EY, että ”on todellakin syytä uskoa, että ilman valtion varsinaista tai oletettua tukea CL ei olisi toiminut yhtä varomattomasti kuin se toimii”. Se, että Crédit Lyonnais'n kaltainen pankki on myöntänyt Stardustille tytäryhtiöidensä SBT Batifin ja

Altuksen kautta tällaista rahoitustukea, ei ole osoitus siitä, että lainoina ja takauksina myönnetyt tuet vastaisivat tavanomaisen markkinataloudessa toimivan pankin toimintaa. Sitä vastoin komissiolla on edellä mainittujen seikkojen nojalla syytä uskoa, että lainojen ja takausten myöntämisessä ei ollut noudatettu varovaisuusperiaatetta, minkä vuoksi Crédit Lyonnais -yhtymä oli lopulta ainoa pankki, joka oli ottanut tällaisia riskejä huonosti johdetussa yrityksessä yksityisten pankkien pysyessä siitä erillään.

(55) CDR:n toimenpiteitä, joilla se muutti saataviaan Stardustilta pääomaksi, voidaan siis pitää tukena, vaikka, kuten viranomaiset ovat korostaneet, niillä ei ole maksettu yritykselle uusia varoja eivätkä ne ole kasvattaneet CDR:n nimellistä osuutta yrityksessä. Kyseiset toimenpiteet ovat todellisuudessa erillisiä tukiosia, jotka sisältyvät Crédit Lyonnais'n aiemmin yrityksen laajentumiseen myöntämään tukeen.

(56) Ranskan viranomaisten mukaan CDR oli ottanut haltuunsa Stardustin toiminnan laajentamisen yhteydessä harkitsemattomasti hankkimat osat; tämä oli keventänyt yksityistettävän yrityksen riskejä, sillä se oli päässyt eroon kannattamattomimmista ja suurimmat riskit sisältävistä omaisuuseristään. Erityisesti kyseessä olivat kaksi Class America -alusta ja Friday Star -alus, Jet Sea -yhtiön entisten omistajien kanssa käytävät riita-asiat sekä entistä pääjohtajaa ja hänen omistamiaan yrityksiä vastaan käytävät riita-asiat [...].

(57) Kaikki mainitut seikat huomioon ottaen viranomaiset ovat laskeneet, että asian hallintokustannukset olivat yhteensä 557,9 miljoonaa Ranskan frangia. Tästä määrästä vähennetään ainoastaan yrityksen yksityistämisestä aiheutuneet 2 miljoonan frangin kustannukset. Nämä viranomaisten esittämät kustannukset sisältävät realisoiduista arvopapereista aiheutuneet tappiot, pääoman lisäykset sekä CDR:n Stardustilta ostamiin omaisuuseriin liittyvät riskit, joiden arvioidaan olevan 61,1 miljoonaa Ranskan frangia.

(58) Komissio päättelee, että pääoman korotukset, jotka CDR toteutti Stardustin siirryttyä sen haltuun ja joita ei tarvitse maksaa takaisin, ovat valtion Crédit Lyonnais'n kautta yritykselle useiden vuosien kuluessa myöntämiin tukiin liittyviä siirrettyjä kustannuksia.

iii) **Stardustin yksityistämismenettelyn yhteydessä mahdollisesti myönnetty tuki**

(59) Ranskan viranomaiset ovat korostaneet, että komissiolle hankittujen takuiden pitäisi olla riittäviä, sillä yksityistämiskomissio, valtiovarainministeriö ja CDR:n neuvoa-antava valvontakomitea valvovat kyseisiä toimintoja. Valtiontalouden tarkastusviraston raportin perusteella ei kuitenkaan voida tehdä samanlaista päätelmää. Sanomalehti Le Monde on marraskuussa 1997 siteerannut kyseistä raporttia, josta Ranskan viranomaiset eivät ole halunneet antaa komissiolle lausuntoaan. Le Monden lainaamien kappaleiden mukaan raportissa tehdään seuraava päätelmä, jota Ranskan viranomaiset eivät ole oikaisseet: "Myyntimenettelyn tutkinta on paljastanut useita epäjohdonmukaisuuksia, jotka CDR olisi voinut välttää. Näiden epäjohdonmukaisuuksien perusteella voidaan epäillä, ettei kilpailijoita ole kohdeltu tasapuolisesti".

(60) Komissio ei tässä päätöksessä arvioi kyseisten ykstyistämistoimenpiteiden valvontaan Ranskassa sovellettavaa sääntelykehystä eikä CDR:n omaa valvontakehystä, vaan se niistä riippumatta tutkii kyseisiä toimenpiteitä kuten mitä hyvänsä muita toimintoja sellaisenaan ja tekee niitä koskevan päätöksen asiakirjatodisteiden perusteella. Se tutkii, onko yksityistämismenettely toteutettu avoimesti ja syrjimättömästi ja onko toimenpide sisältänyt tukea yritykselle tai sen ostajalle. Tutkiessaan Stardustin yksityistämisehtoja komissio on pitäytynyt tiukasti kyseiseen asiaan liittyvissä tosiasioissa.

(61) Komissio on muistuttanut tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa, että tutkiessaan, voidaanko yksityistämistoimenpiteeseen epäillä sisältyvän tukiosia, komissio soveltaa yleisiä perusteita, jotka on määritelty ajan myötä yksittäisten tapausten perusteella ja vahvistettu XXIII kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa vuonna 1993 ([12]). Komissio oli muistuttanut Ranskan viranomaisia näistä periaatteista edellä mainitussa kilpailun pääosaston pääjohtajan 14 päivänä heinäkuuta 1993 päivätyssä kirjeessä, jossa todetaan, että joidenkin julkisten yritysten myyntiin voi sisältyä valtiontukea, josta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan mukaan on ilmoitettava etukäteen komissiolle.

([12]) Vrt. alaviite 4.

(62) Kyseisessä kirjeessä on esitetty seuraavat perusteet:

a) Toimenpiteeseen ei sisälly tukea ja ilmoitusta ei näin ollen vaadita, jos seuraavat edellytykset täytetään:

— myynti toteutetaan varauksettoman tarjouskilpailun kautta noudattamalla syrjimättömiä ja avoimia menettelyjä ja ehtoja,

— yritys myydään korkeimman tarjouksen tehneelle, ja

— ostajaehdokkaille annetaan tarjouksen laatimiseen riittävästi aikaa ja kaikki tarvittavat tiedot, jotta ne voivat laatia todenmukaisen arvion omaisuudesta.

b) Myyntitoimenpiteistä, joihin epäillään sisältyvän tukiosia, on EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan nojalla ilmoitettava etukäteen komissiolle. Tällaisia toimenpiteitä ovat:

— rajoitetun menettelyn kautta tai ilman tarjouskilpailua toteutettu myynti,

— myynti, joka tapahtuu valtion taikka julkisten yritysten tai laitosten toteutettaman velanpoisto-menettelyn jälkeen,

— myynti, jota edeltää velan muuntaminen pääomaksi tai pääoman korottaminen,

— myynti, joka on toteutettu sellaisin ehdoin, joita markkinataloudessa toimivat yksityiset sijoittavat eivät voisi hyväksyä.

(63) Komissio huomauttaa kyseessä olevan toimenpiteen osalta erityisesti seuraavaa:

— myyntiä ei toteutettu avoimen ja varauksettoman tarjouskilpailun kautta eikä ostajaehdokkaita tutkittu yhtenevin edellytyksin; tällainen menettely olisi edellyttänyt muun muassa yrityksen myynti-ilmoituksen julkaisemista ja yhtenäisen aikataulun noudattamista kaikkien ostajaehdokkaiden osalta,

— yritystä ei myyty eniten tarjoavalle, sillä kantelija oli tehnyt 15 miljoonan Ranskan frangin suuruisen tarjouksen, joka oli 13 miljoonaa frangia korkeampi kuin valittu FG Marinen tarjous,

— CDR:n neuvonantajapankki valitsi ostajaehdokkaat, joilta tarjouksia pyydettiin ilman julkista tarjousmenettelyä,

— myyyntiä edelsi toimenpide, jossa velkoja muutettiin pääomaksi.

(64) Näitä seikkoja ei voida sellaisenaan pitää todisteina tuesta, vaan niiden perusteella voidaan ainoastaan epäillä kyseessä olevan valtiontuki. Näin ollen toimenpiteistä olisi ollut ilmoitettava, kuten mainitussa kirjeessä on muistutettu. Ehdoissa, jotka oli esitetty komission kilpailun pääosaston pääjohtajan 14 päivänä heinäkuuta 1993 päivätyssä kirjeessä ja joista Ranskan viranomaiset ovat valittaneet, ei viranomaisille aseteta uusia velvoitteita, vaan niissä edellytetään ainoastaan valtiontukea koskevien sääntöjen tavoin, että jos toiminnan epäillään olevan luonteeltaan tukea, siitä on ilmoitettava komissiolle. Koska viranomaiset tiesivät komission kannan kilpailun pääosaston pääjohtajan lähettämän kirjeen perusteella, niiden olisi pitänyt tietää, että kyseeseen toimenpiteeseen saattoi sisältyä valtiontukea ja että siitä näin ollen olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle. Epäilyksistä huolimatta ilmoitusta ei kuitenkaan tehty. Komissio huomauttaa, että sen soveltamalla säännöillä ei rikota EY:n perustamissopimuksen 295 artiklaa eikä syrjitä julkisia yrityksiä, mitä Ranskan viranomaiset epäilevät, vaan niillä pyritään päinvastoin välttämään kaikenlainen syrjintä myytävien julkisten yritysten tai näiden yritysten ostajien hyväksi, sillä näistä yrityksistä tulee yksityistämisen jälkeen yksityisyrityksiä.

(65) Sen toteamiseksi, tukevatko tosiasiat olettamusta, että kyseessä on ostajan hyväksi myönnetty tuki, kuten tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa on korostettu, komissio huomauttaa seuraavaa:

(66) Ensinnäkään komissio ei voi hyväksyä syytä, jonka vuoksi CDR on kieltäytynyt ottamasta huomioon kantelijan tekemän tarjouksen (tarjous ei saapunut määräaikana): CDR:n neuvonantajapankin niille ostajaehdokkaille, joilta tarjous pyydettiin, ilmoittama määräaika (19 päivänä helmikuuta) saattoi sitoa vain näitä ostajaehdokkaita. Se, että tarjous saatiin niiden ostajaehdokkaiden lisäksi, joihin oli otettu yhteyttä, myös ulkopuoliselta ostajaehdokkaalta, todistaa, ettei rajoitettu ja ilman julkista tarjousmenettelyä toteutettu myyntitoimenpide ollut riittävän kattava; tarjouksia ei ollut pyydetty kaikilta mahdollisilta ostajaehdokkailta. Tarjousmenettelyä olisi näin ollen pitänyt laajentaa ja siitä olisi pitänyt ilmoittaa julkisesti. Ilmoituksessa olisi pitänyt mainita määräaika tarjousten jättämiselle, jotta kaikilla asiasta kiinnostuneilla riippumatta siitä, oliko niiltä pyydetty tarjouksia, olisi ollut mahdollisuus saada tietoa, ja niihin olisi sovellettu määräaikoja tasapuolisesti. On lisäksi huomattava, että vaikka, kuten Ranskan viranomaiset ovat todenneet, myyntiaikeet saattoivat olla todellakin yleisesti Ranskan huvivenealan tiedossa, voidaan kuitenkin epäillä, tiedettiinkö näistä aikeista yhtä laajalti muissa yhteisön jäsenvaltioissa ja kyseisen alan ulkopuolella.

(67) Kuten komissio on korostanut tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa, kyseisen kaltaisissa yksityistämismenettelyissä ei myyjän tai sen valtuuttamien tahojen tehtävänä ole arvioida etukäteen mahdollisten ostajien määrää eikä hylätä osaa ostajista ennakolta jättämällä tietyt mahdolliset ostajat menettelyn ulkopuolelle. Tässä tapauksessa se, että CDR:n valitseman tarjouksen tekijänä oli rahoituskonserni, joka oli Stardustin ostamista varten perustanut tilapäisen yhtiön FG Marinen, osoittaa, että mahdollisia ostajia olisi pitänyt kartoittaa myös huviveneilyalan ulkopuolella; nimetessään ostajaehdokkaiksi ainoastaan seitsemän rahoitussijoittajaa CDR ja sen neuvonantajapankki ovat jättäneet huomiotta kaikki muut mahdolliset ostajat.

(68) Toiseksi todettakoon, että eräät ostajayrityksen osakkaat kuuluivat Stardustin johtoon; henkilö, joka aiemmin hoiti Stardustin asioita holding-yhtiön Altuksen kautta ja josta tuli yrityksen toimitusjohtaja vuonna 1995, jolloin yritystä johti uusi osakkeenomistaja CDR. Yrityksen johto on selvästikin tehnyt sijoittajan (Christian Painot -yhtymän) kanssa sopimuksen Stardustin ostamisesta. Tätä tarkoitusta varten perustettiin uusi yritys FG Marine, johon yhdistettiin Christian Painot -yhtymän enemmistöosakkuus ja eräitä vähemmistöosakkuuksia kuten Stardustin johto. Valitun ostotarjouksen oli siis jättänyt yhteenliittymä, jossa oli mukana sekä ostajan enemmistöosakkaana oleva rahoitusyhtymä että Stardustin johto, joka oli uuden yrityksen FG Marinen vähemmistöosakas.

(69) Komissio huomauttaa, että CDR ei katsonut tilanteeseen liittyvän eturistiriitaa, joka olisi vaikuttanut ostajan valintaan. Päinvastoin, yrityksen entisen johtajan komissiolle tämän menettelyn yhteydessä toimittaman 14 päivänä toukokuuta 1997 päivätyn sisäisen tiedotteen mukaan CDR oli ilmoittanut tienneensä jo joulukuussa 1996 johdon osakkuudesta mahdollisen ostajan pääomasta, ja se piti tilannetta täysin normaalina. Voidaankin kysyä, mitä hyötyä ostajalle saattoi olla siitä, että se tunsi yrityksen yhtä tarkasti kuin Stardustin johto, jonka kanssa se oli tehnyt hintatarjouksen. Näin ollen voidaan olettaa, ettei ostajaa kohdeltu tasaveroisesti muiden ostajaehdokkaiden kanssa.

(70) Ranskan viranomaisten ja CDR:n välillä pidetyssä kokouksessa CDR on katsonut, että myydyn yrityksen johdon osakkuus ostajayrityksessä on yleinen käytäntö vastaavissa tapauksissa. Tämän väitteen tukemiseksi viranomaiset ovat toimittaneet komissiolle 1 päivänä kesäkuuta 1999 kirjeet niiltä mahdollisilta ostajilta, jotka olivat jättäneet ostotarjouksen ja ilmoittaneet aikovansa siirtää yrityksen johdolle osuuksia ostettavan yrityksen pääomasta. Komissio huomauttaa kuitenkin, että FG Marine oli viranomaisten toimittamien tietojen mukaan ainoa Stardustin ostajaehdokas, jossa yrityksen johto oli osakkaana jo tarjousta jätettäessä. Muissa tarjouksissa oli ainoastaan mainittu mahdollisuudesta, että johdolle myönnetään osuuksia ostajayrityksen pääomasta.

(71) CDR:n olisi pitänyt pyrkiä välttämään tällaiset eturistiriidat. Tällaisissa toimenpiteissä johdolle myönnetyt osuudet myydyn yrityksen pääomasta ovat mahdollisia ja jopa normaaleja, sillä kyseessä on tehokas keino säilyttää johdon pysyvyys, motivaatio ja toiminnan yhtenäisyys. Johdon vaihtuminen voisi merkitä yrityksen arvon heikkenemistä erityisesti silloin, kun kyseessä ovat pk-yritykset. Sitä vastoin pitäisi välttää tilannetta, jossa johto omistaa osuuden ostajayrityksen pääomasta jo ennen yksityistämistä, sillä tällöin ostajaehdokkaat ovat epätasa-arvoisessa asemassa (mikä ei poista mahdollisuutta, että omistusosuuksia voidaan ottaa jälkeenpäin). Useat yritykset, jotka eivät kuitenkaan ole tehneet kantelua kyseisestä asiasta, ovat ilmaisseet tyytymättömyytensä CDR:ää kohtaan. Erityisesti ne ovat valitelleet menettelyn nopeuttamista ja sitä, että niille ei ollut toimitettu kaikkia asiaan liittyviä tietoja.

(72) Kolmanneksi voidaan todeta, että yksityistämismenettelyn yhteydessä nimetty riippumaton asiantuntija oli ottanut kantaa ainoastaan FG Marinen tarjoukseen. Se on maininnut, että ”emme ole analysoineet muita tarjouksia”. Se ei siis ole tutkinut muissa tarjouksissa ilmoitettuja tietoja, kuten taseen ulkopuolisia riskejä ja myyntiin liittyviä vakuuksia, vaikka niillä olisi ollut merkitystä CDR:n ja Ranskan viranomaisten kannalta. Jos hinta ei ole ainoa tarjousten tutkimisessa ja ostajan valitsemisessa huomioon otettava seikka, kuten Ranskan viranomaiset ovat väittäneet perustellessaan kantelijan CDR:lle tekemän hinnaltaan edullisemman tarjouksen hylkäämistä, komissio ei ymmärrä, miksi

riippumaton asiantuntija tutki ainoastaan yhden tarjouksen. Komissio toteaa, että asiantuntijalausunto annettiin 11 päivänä maaliskuuta eli ennen kuin kantelija jätti CDR:lle oman tarjouksensa; tällä ei kuitenkaan voida perustella sitä, että asiantuntija ei ole tutkinut kolmea muuta tarjousta, jotka CDR oli saanut ennen asiantuntijalausunnon laatimista.

(73) Neljänneksi todettakoon, että 24 päivänä huhtikuuta 1997 päivätyn CDR:n sisäisen tiedotteen mukaan, jonka kantelija on toimittanut komissiolle ja joka on toimitettu myös Ranskan viranomaisille, se, että Stardustin kehittäminen on perustunut Ponsin lain verovapautuksia koskeviin määräyksiin, oikeuttaa asettamaan ranskalaiset kilpailijat etusijalle. Tässä tiedotteessa asiasta mainitaan seuraavaa: ”Näissä olosuhteissa vaikuttaa siltä, että on suosittava ranskalaista ratkaisua ulkomaiseen ratkaisuun nähden”. Tämä on ilmeisestikin yksi niistä syistä, joiden vuoksi CDR ei ole halunnut ottaa yhteyttä kahteen kilpailevaan yritykseen Mooringsiin ja Sunsailiin. Tiedotteesta käy selkeästi ilmi, että toimenpiteellä on rikottu eräitä perustamissopimuksen perusmääräyksiä. Ranskan viranomaiset ovat kieltäneet 1 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessä, että Moorings-yhtiö olisi jätetty tarjouskilpailun ulkopuolelle, ja ne ovat esittäneet komissiolle Mooringsin johtajan 8 päivänä joulukuuta 1997 päiväämän kirjeen, jossa mainitaan selvästi, että se on harkinnut mahdollisuutta ostaa Stardust mutta hylännyt aikomuksen, sillä yritys ei ollut riittävän kiinnostava. Komissio ottaa kirjeen huomioon mutta korostaa, etteivät viranomaiset ole kiistäneet kyseisen CDR:n tiedotteen aitoutta.

(74) Ottaen huomioon aiemmin mainitun olettamuksen, jonka mukaan toimenpide on tukea, sekä muut esitetyt seikat komissio katsoo, että myyntimenettelyssä ei ole noudatettu vaadittua avoimuutta ja syrjimättömyyttä. Edellä esitetyn nojalla FG Marinen tarjous on saanut etuoikeutetun kohtelun.

(75) Komissio on ottanut huomioon myös kantelijan väitteen, jonka mukaan kauppa on lain mukaan pätemätön. FG Marine -yhtiö, joka perustettiin jatkamaan Stardustin toimintaa, oli itse asiassa edelleen perustamisvaiheessa kauppakirjaa tehtäessä 6 päivänä maaliskuuta 1997 ja valtiovarainministeriön antaessa hyväksyntänsä 14 päivänä huhtikuuta. Vasta sitten, kun yritys oli rekisteröity kauppa- ja yritysrekisteriin (26 päivänä toukokuuta 1997), saatettiin kesäkuussa 1997 pitää Stardustin ylimääräinen yhtiökokous. Tässä kokouksessa vahvistettiin yrityksen myynti FG Marinelle, mitä edelsi yrityksen pääomarakenteen vahvistaminen 89 miljoonalla Ranskan frangilla. Kauppa- ja yritysrekisterin otteesta käy ilmi, että FG Marinen toiminta on alkanut 15 päivänä huhtikuuta 1997. Kantelija on riitauttanut 6 päivänä maaliskuuta perustamisvaiheessa olleen yrityksen kanssa tehdyn kauppakirjan, sillä yritystä ei tuolloin ollut lain mukaisesti rekisteröity.

(76) Ranskan viranomaiset ovat korostaneet 1 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessä, että Ranskan lain mukaan perustamisvaiheessa oleva yritys on oikeustoimikelpoinen siitä hetkestä lähtien, jolloin alkupääoman muodostavat varat on talletettu pankkiin ja kun luonnos sen yhtiöjärjestykseksi on laadittu. Viranomaisten mukaan näin oli toimittu ennen kauppakirjan laatimista 6 päivänä maaliskuuta 1997. Ranskan viranomaiset ovat tukeneet tätä väitettä asiakirjoin. Komissio ei voi tässä vaiheessa tehdä päätelmiä kantelijan väitteen perusteella; komission tehtävänä ei ole ottaa perustamissopimuksessa tarkoitetun tuen valvonnan osana kantaa kaupan laillisuuteen, vaan tämä kuuluu Ranskan kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan.

(77) Komissio ei voi myöskään olla varma siitä, onko menettely loppujen lopuksi tukea, vaikka sen toteuttamisessa ei ole noudatettu syrjimättömyyttä ja avoimuutta. Vaikka valittaja on tehnyt 15 miljoonan Ranskan frangin, eli 13 miljoonaa frangia ostajan tarjousta korkeamman tarjouksen, se ei ole riittävä todiste siitä, että kyseessä on ollut näiden kahden tarjouksen välisen hintaeron suuruinen tuki.

(78) Komissio ei kiistä Ranskan viranomaisten korostamaa näkemystä, jonka mukaan yksityiset osakkeenomistajat voisivat yrityskaupan yhteydessä ottaa hinnan lisäksi huomioon myös muita tekijöitä, kuten takaukset ja taseen ulkopuoliset riskit. Vaikka korkeinta tarjousta ei valittu, se ei sinänsä ole kiistaton todiste tuesta, vaan eniten tarjoavan käsitettä voidaan tulkita laajemmin ja ottaa huomioon tarjouksiin sisältyvät taseen ulkopuolisten riskien erot. Komissio on todennut lisäksi, että yrityksen yksityistämisen yhteydessä toimitetussa riippumattoman asiantuntijan lausunnossa päätellään, että yrityksen arvo oli 29 miljoonaa Ranskan frangia negatiivinen vielä 90 miljoonan frangin pääoman korotuksen jälkeen. Tästä voidaan päätellä, että kauppahinta oli lopulta 2 miljoonaa frangia positiivinen. Ranskan viranomaisten edellä esittämien tietojen nojalla voidaan todeta, että kaupan vaikutukset taseen ulkopuolisiin riskeihin, joista myyjän oli vastattava, olivat kuitenkin mahdollisesti näiden kahden tarjouksen välistä 13 miljoonan frangin hintaeroa suuremmat, sillä CDR oli vielä kaupan jälkeen alusten osakkaiden takaaja.

(79) Ranskan viranomaisten mukaan erilaiset oikeudelliset riskit, jotka liittyvät CDR:n ja Stardustin yrityksen entistä johtajaa Tissieriä vastaan käytäviin lukuisiin oikeudenkäynteihin, olisivat olleet olemassa, mikäli kantelija olisi ostanut yrityksen. Lisäksi CDR:llä oli aihetta epäillä, että jos kantelija olisi ostanut Stardustin, näitä oikeudellisia riskejä sekä niiden rahoitukseen liittyviä seurauksia myyjälle (eli CDR:lle) olisi arvioitu uudelleen myynnin jälkeen. Komissio huomauttaa, että 6 päivänä maaliskuuta 1997 tehdyn kauppakirjan 5 artiklan 3 kohdassa määrätään, että yrityksen ja sen entisen johtajan (sekä kaikkien asiassa mukana olevien luonnollisten henkilöiden ja offshore-yhtiöiden) välillä käytävien oikeudenkäyntien tuotot kuuluvat myyjälle (CDR:lle). CDR:n oli siis perusteltua ottaa huomioon oikeudenkäynneistä johtuviin riskeihin ja hyötyihin liittyvät taseen ulkopuoliset erät valitessaan edullisinta tarjousta.

(80) Komissio on tutkinut muita myyjän ostajalle kaupan yhteydessä antamia vakuuksia (vakuuksia yrityksen tileille) ja se katsoo, etteivät ne poikkea yksityisen yrityskaupan tavanomaisista ehdoista, koska niillä on pyritty rajoittamaan ostajalle aiheutuvia epävarmuustekijöitä.

(81) Komission tehtävänä ei ole ratkaista, toimiko CDR oikein hylätessään kantelijan Stardustista tekemän ostotarjouksen. CDR ei kuitenkaan hylännyt kantelijan tekemää tarjousta näihin riskeihin liittyvistä (mahdollisesti perustelluista) syistä, vaan koska määräaika oli kulunut umpeen; tämä väite ei ole perusteltu, sillä määräaikoja ei ollut julkaistu ennalta. Komissio ei voi myöskään hyväksyä Ranskan viranomaisten väitettä, jonka mukaan kantelijan aikomukset olivat vihamieliset ja että se pyrki saamaan Stardustin pois markkinoilta. Se, että ostaja ottaa haltuunsa yrityksen ja sen varat ei rajoita sitä, missä oikeudellisessa muodossa näitä varoja käytetään tai myydään myöhemmin. Mikäli edellytetään, että toimintaa jatketaan nykyisessä muodossaan, voidaan syyllistyä syrjintään.

(82) Koska yksityistämismenettely on toteutettu syrjivästi, voidaan todeta, ettei valtio ole pyrkinyt maksimoimaan yrityksen myyntihintaa. Aiemmin mainittujen menettelyyn liittyvien virheiden vuoksi komissio ei voi todeta Stardustin myyntihinnan olleen paras mahdollinen markkinoilta saatava hinta. Se ei myöskään voi sulkea pois mahdollisuutta, että toimenpiteeseen sisältyy tukea ostajalle. Komissio huomauttaa kuitenkin, että yrityksen ostajaehdokkaat voivat itse painottaa suuria epävarmuustekijöitä sisältävien seikkojen, kuten taseen ulkopuolisten riskien tai liikearvon kaltaisten aineettomien tekijöiden arvoa, ja että ne voivat korottaa arvoa niille tyypillisillä tekijöillä, kuten niiden omien toimintojensa kanssa syntyvällä synergialla. Tätä ei voida ottaa huomioon ennakkolaskelmissa. Koska ei tiedetä, kuinka korkeaksi markkinahinta olisi muodostunut, jos myyntimenettely olisi toteutettu avoimesti ja syrjimättömästi, ja koska tässä tapauksessa ei noudatettu menettelyä, jolla olisi pystytty määrittämään markkinahinta, komissio ei voi todeta menettelyn virheistä huolimatta, että ostaja olisi saanut tukea myyntihinnan muodossa.

iv) **Päätelmä tutkittavien toimenpiteiden sisältämästä tuen luonteesta ja määrästä**

(83) Tuki, jota valtio on jatkuvasti myöntänyt Stardustille Crédit Lyonnais yhtymän ja CDR:n kautta, sisältyy Stardustille myönnettyihin rahoitusehtoihin. Kyseiset rahoitusehdot eivät vastaa markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan tavanomaista toimintaa, koska Crédit Lyonnais ja CDR myönsivät tukea yritykselle koko sen toiminnan aikana, myös vuosina 1993—1996, jolloin yritys oli erittäin vakavassa kriisissä. Nämä ennen yrityksen omaisuudenhoitoyhtiölle siirtämistä toteutetut rahoitustoimenpiteet eivät olleet markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan tavanomaista toimintaa, koska Crédit Lyonnais'lla (myöhemmin CDR:llä) oli epätavallisen suuri osuus Stardustissa saatavien ja taseen ulkopuolisten erien muodossa. Stardustin asiakkaille myönnetyn rahoituksen vuoksi osuus oli yli miljardi Ranskan frangia eli noin kolme kertaa yrityksen vuoden 1996 lopussa lasketun varallisuuden verran. Stardustille myönnetty tuki muodostui lopulta Crédit Lyonnais'n ja CDR:n toteuttamista pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteistä. Tuki muodostuu seuraavista eristä (arvo tuen myöntämispäivänä):

— Altus Financen lokakuussa 1994 toteuttama 44,3 miljoonan Ranskan frangin ensimmäinen pääomarakenteen vahvistaminen,

— CDR:n Stardustille myöntämän 127 5 miljoonan Ranskan frangin lainan lainakustannusten alentaminen heinäkuusta 1995 kesäkuuhun 1996. Koska tämä sekkitilille maksettu laina muutettiin myöhemmin pääomaksi, on pääomarakenteen vahvistamisajankohtana pidettävä lainan tilille-maksupäivää, esillä yrityksen tilanteen huomioon ottaen jo heinäkuussa 1995 oli selvää, ettei lainaa pystyttäisi maksamaan takaisin CDR:lle.

— CDR:n vuosina 1995—1997 (omaisuudenhoitoyhtiön muodostamisesta yrityksen yksityistämiseen) toteuttamat kolme pääomarakenteen vahvistamistoimenpidettä, joiden arvo on 451,8 miljoonaa Ranskan frangia ([13]).

(84) Tukien kokonaismäärä on siis arviolta 496,3 miljoonaa Ranskan frangia (tuen arvo myöntämispäivänä). Lokakuun 1994 arvossa, jolloin toteutettiin ensimmäinen tämän päätöksen yhteydessä tutkittu pääomarakenteen vahvistamistoimenpide, ja ottaen huomioon Crédit Lyonnais -yhtymän aiemmin myöntämät tuet ([14]), tuen määrän voidaan laskea olevan 450,4 miljoonaa Ranskan frangia. Näiden toimenpiteiden ansiosta valtio on saanut takaisin pitkäaikaisesta tuesta aiheutuneet kustannukset (ilman korkoa, sillä Stardustin yksityistämisestä saatiin vain kaksi miljoonaa frangia), minkä vuoksi niitä on pidettävä Stardustille myönnettynä rahoitustukena.

VI

JÄSENVALTIOIDEN VÄLISEN KAUPAN VÄÄRISTYMINEN

(85) Kuten komissio on huomauttanut tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa, Stardustin pääasiallinen toiminta muodostuu huviveneiden vuokraamisesta. Toiminta tapahtuu markkinoilla, joilla kaikkien yhteisön jäsenvaltioiden yhtiöt kilpailevat keskenään ja jotka ovat muuttuneet yhä kansainvälisemmiksi eri puolilta maailmaa tulevien matkailijoiden määrän kasvun myötä. Eräät yritykset toimivat useilla yhteisön alueilla, pääasiassa Välimerellä ja Ranskan Antilleilla. Alusten vuokraajat ovat useilta eri alueilta. Ranskan viranomaisten 8 päivänä kesäkuuta 1999 lähettämän kirjeen mukaan vaikuttaa siltä, että Stardustin asiakkaista vain 14 prosenttia tulee Ranskasta ja 44 prosenttia muualta Euroopasta (loput eli 41 prosenttia tulee muualta maailmasta). Tämä osoittaa yhteisön kaupan laajuuden suhteessa Stardustin kaltaisen yrityksen liikevaihtoon. Lisäksi on huomattava, että ilman Crédit Lyonnais'n ja CDR:n tukea Stardust olisi ollut pakko asettaa selvitystilaan ja osa sen kilpailijoista yhteisössä olisi voinut hyötyä vapautuneista markkinaosuuksista tekemällä ostotarjouksen Stardustin omaisuudesta. Niille olisi näin ollen tarjoutunut mahdollisuus lujittaa asemaansa huviveneiden vuokramarkkinoilla Ranskassa ja koko Euroopassa.

([13]) Tähän määrään sisältyy heinäkuussa 1995 sekkitilille maksettu laina, joka myöhemmin muutettiin pääomaksi, minkä vuoksi näitä kahta erää ei voida lisätä tukien kokonaislaskelmaan.

([14]) Ottaen huomioon Crédit Lyonnais'n ennen Stardustin siirtämistä omaisuudenhoitoyhtiölle myöntämän tuen keston komissio pitää 30 päivää lokakuuta 1994 (tutkittavista pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteistä ensimmäinen toteutettiin lokakuussa 1994) viitepäivänä tukien nykyarvon laskemisessa. Tuolloin sovellettu viitekorkokanta oli 8,93 prosenttia. Ranskan viranomaisten mukaan Crédit Lyonnais'n sitoumukset yrityksessä kasvoivat viimeisen kerran juuri vuonna 1994.

(86) Edellä esitetyn perusteella on selvää, että tarkasteltavana olevat toimenpiteet ovat haitanneet tai olisivat voineet haitata yhteisössä käytävää kauppaa. Kyseiset toimenpiteet kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska niihin sisältyy valtiontukea, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua siltä osin kuin se vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan. Näistä toimenpiteistä olisi ollut ilmoitettava komissiolle EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan nojalla. Koska ilmoitusta ei tehty, toimenpiteet ovat sääntöjenvastaisia.

VII

TUEN PERUSTAMISSOPIMUKSEN NOUDATTAMISEN TARKASTELU

(87) Kuten komissio on tämän menettelyn aloittamista koskevassa tiedonannossa maininnut, kyseiset toimenpiteet eivät ole yksittäisille kuluttajille myönnettävää sosiaalista tukea eivätkä tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen. Kyse ei ole myöskään tuesta vakavan taloudellisen häiriön poistamiseen.

(88) Koska tukea ei myöskään voida pitää tukena tiettyjen Ranskan alueiden kehityksen edistämiseen eikä tukena taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma, 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa ja c alakohdan ensimmäisen virkkeen toisessa lauseessa määrättyjä poikkeuksia ei voida soveltaa tähän tapaukseen.

(89) Ranskan viranomaisten esittämien tietojen perusteella tukiin, joita Crédit Lyonnais myönsi Stardustille ennen vuotta 1995 ja joita CDR myönsi siitä alkaen, kun Stardust siirrettiin omaisuudenhoitoyhtiölle sen yksityistämiseen asti, voitaisiin mahdollisesti soveltaa vain perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan ensimmäisen virkkeen ensimmäisessä lauseessa määrättyä poikkeusta.

i) **Ennen Stardustin siirtämistä omaisuudenhoitoyhtiö CDR:lle toteutetun pääomarakenteen vahvistamisen yhteydessä myönnettyjen tukien soveltuvuus yhteismarkkinoille**

(90) Tukitoimenpiteitä, jotka Crédit Lyonnais toteutti Stardustin hyväksi vuoteen 1995 asti, on tutkittava ottaen huomioon yrityksen nopea laajentuminen 1990-luvun alussa. Stardustin liikevaihto kaksinkertaistui Crédit Lyonnais'n tuen ansiosta vuodesta 1992 vuoteen 1993, ja jälleen vuodesta 1993 vuoteen 1994 (vuonna 1994 liikevaihto oli noin 190 miljoonaa Ranskan frangia, mutta kesäkuussa 1995 päättyneellä 18 kuukauden tilikaudella liikevaihto oli 292 miljoonaa frangia). Yrityksen liikevaihdon nelinkertaistuminen kahdessa vuodessa ei ole ollut mahdollista omarahoituksella ottaen huomioon, että yrityksen tulos oli heikko vuonna 1992 ja negatiivinen vuosina 1993 ja 1994, vaan ainoastaan yhtymän ainoan rahoittajan Crédit Lyonnais'n rahoitustuella, jolla se lisäsi osuuksiaan ja riskejään yrityksessä. Tätä kehitystä nopeuttivat Crédit Lyonnais'n erityisen edulliset rahoitusehdot, joita sovellettiin myös Stardustin asiakkaille myönnettyihin takauksiin ja luottoihin, joita Stardust hallinnoi. Crédit Lyonnais'n rahoitustuen avulla yritys pystyi ostamaan kilpailijayrityksiä ja kasvattamaan markkinaosuuttaan. Näin ollen (vuonna 1989 perustettu) yritys, joka vielä 1990-luvun alussa oli pieni marginaalisessa asemassa oleva pk-yritys, pystyi tehottomasta toiminnastaan huolimatta kasvamaan yhdeksi alan johtavista yrityksistä niin Euroopassa kuin koko maailmassa.

(91) Yrityksen laajeneminen tapahtui samanaikaisesti ulkoisen kasvun kanssa. Vuonna 1992 Stardust ryhtyi hoitamaan ATM-yhtiön liikearvoa. Kyseinen yritys hallinnoi ja myi 150:n ilman miehistöä tarjottavan aluksen laivastoa. Vuonna 1993 se osti konkurssin tehneet yritykset ATM:n ja Jet Sean, minkä jälkeen sen hallinnassa oli 180 alusta ja seitsemän venesatamaa. Laajentumisen yhteydessä yritys ryhtyi parantamaan yrityskuvaansa ja se suostui kahden ranskalaisen America Cupiin osallistuvan aluksen rahoittajaksi vuonna 1994. Stardust sitoutui ostamaan nämä alukset viiden vuoden kuluessa hintaan, joka on 40 prosenttia niiden arvosta eli 32 miljoonalla Ranskan frangilla.

(92) Yritys ei pystynyt hallitsemaan nopeaa laajentumista ja yrityskuvan kohentamispolitiikkaa. Ranskan viranomaisten mukaan yrityksen tappiot johtuivat pääasiassa seuraavista syistä:

— Stardustin alkuperäiseen toimintaan liittyvät tappiot, jotka koskivat Scorpio-tyyppisten alusten myyntiä ja hallinnointia ja jotka osaltaan liittyivät hallitsemattomaan riskinottoon [...]

— huono kaupallinen strategia ja hallinto

— satunnaisiin kertaluonteisiin tapahtumiin, kuten America Cupiin, liittyvät tappiot, joiden määräksi Ranskan viranomaiset arvioivat 45 miljoonaa Ranskan frangia.

(93) TAULUKKO 2

YRITYKSEN TOIMINTA JA TULOS

(miljoonaa Ranskan Frangia)

	31.12.1990 (11 kk)	31.12.1991 (12 kk)	31.12.1992 (12 kk)	31.12.1993 (12 kk)	30.6.1995 (12 kk)	30.6.1996 (12 kk)	30.6.1997 (12 kk)
Liikevaihto	10,4	25,9	53,2	117,5	291,7	178,4	134,9
Toimintatulos	0,7	4,1	9,9	6,7	– 110,7	– 43,4	– 21,9
Rahoitustulos	– 0,3	– 2,7	– 6,8	– 18,1	– 49	– 30,2	– 6,6
Satunnaistulos	– 0,2	– 0,2	– 0,2	– 3,7	– 199,9	– 71,9	52,7
Nettotulos	0,3	0,4	2,1	– 15,9	– 361,2	– 146,9	24,1

Lähde: Ranskan viranomaiset.

(94) Erittäin vaikea tilanne, johon yritys oli joutunut näiden tappioiden vuoksi ei ainoastaan syönyt yrityksen omia varoja, vaan koska yritys oli käytännöllisesti katsottuna jo konkurssissa, se ei voinut enää maksaa velkojaan pankilleen Crédit Lyonnais'lle. Sen sijaan että Crédit Lyonnais olisi tehnyt päätelmänsä ja pyrkinyt eroon osuudestaan Stardustissa, se otti lisää riskejä yrityksessä; se myönsi Stardustille uusia luottoja vuonna 1994 ja muunsi Crédit Lyonnais'n tytäryhtiön SBT Batifin saatavia osuuksiksi Crédit Lyonnais'n holding-yhtiössä Altus Financessa 18 kuukauden tilikaudella, joka käsitti vuoden 1994 ja vuoden 1995 ensimmäisen puoliskon. Näin toimimalla yritys vältti konkurssin, mutta sitoi itsensä entistä tiukemmin Crédit Lyonnais'hen. Koska rakenneuudistussuunnitelmaa ei ollut laadittu, yritys vain siirsi sitoumustensa takaisinmaksua ottaen huomioon yrityksen huonon hallinnon aiheuttamien tappioiden laajuuden sekä heikon kannattavuuden. Näin ollen Crédit Lyonnais'n laajentumisen yhteydessä myöntämän rahoituksen sisältämä tuki oli huomattavasti laajempaa kuin vuonna 1994 toteutettu pääomarakenteen vahvistaminen. Lisäksi valtio otti todellisuudessa vastattavakseen Stardustille myönnettyihin tukiin liittyvät tappiot, kun tämä siirrettiin omaisuudenhoitoyhtiö CDR:n haltuun vuoden 1995 alussa.

(95) Sen arvioimiseksi, ovatko nämä toimenpiteet EY:n perustamissopimuksen mukaisia, on huomattava, että kyseiset tukitoimenpiteet ovat tosiasiassa edeltäneet vuosina 1994—1997 toteutettuja yrityksen pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteitä, jotka itse asiassa olivat vain niihin sisältyvän tuen siirtämistä, ja että ne liittyvät periaatteessa Crédit Lyonnais'n yritykselle myöntämään varomattomaan rahoitukseen nopean kasvun vuosina 1992—1994. Kuten edellä on muistutettu, ainoa tutkittuihin tukitoimenpiteisiin mahdollisesti sovellettava poikkeus on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohta, jossa edellytetään, että kyseinen tuki on yrityksen pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea.

(96) Tässä tapauksessa Stardustille myönnettyä tukea ei ole käytetty yrityksen rakenneuudistukseen, vaan sillä on nopeutettu yrityksen ja sen markkinaosuuden kasvua. Konsulttiyritys ACA:n lokakuussa 1993 laatiman ja Ranskan viranomaisten komissiolle tämän menettelyn yhteydessä toimittaman toimintasuunnitelman mukaan tarkoituksena oli tehdä Stardustista pienten risteilyjen markkinajohtaja Euroopassa. Tässä suunnitelmassa vuosien 1993—1994 kasvua kuvattiin yrityksen ”lentoonlähtökaudeksi”, jonka jälkeen vuodesta 1995 eteenpäin pyrittiin kestävän kasvun kauteen. Suunnitelman mukaan laivastoa kasvatetaan vuoden 1993 218 aluksesta 355 alukseen vuonna 1996, että niiden arvo ja yksikkökohtainen kapasiteetti kasvavat, että yrityksellä on satoja aluksia maailman merkittävimpien turistialueiden (Antillien, Polynesian, Välimeren ja Intian valtameren) eri satamissa, että asiakaskunta on pääasiassa eurooppalaista ja pohjoisamerikkalaista ja että yritys saavuttaa yli 300 miljoonan Ranskan frangin liikevaihdon vuonna 1996 (vuonna 1992 yrityksen liikevaihto oli noin 50 miljoonaa frangia). Lokakuussa 1993 laadittu suunnitelma ei siis ole luonteeltaan rakenneuudistussuunnitelma, jossa tiukkaa talouskuria noudattamalla pyritään pelastamaan yritys ja hillitsemään tuen aiheuttamaa kilpailun vääristymistä. Sen sijaan kyseessä on kunnianhimoinen kasvusuunnitelma, jolla tästä pk-yrityksestä pyritään luomaan yksi maailman johtavista huviveneilyalalla toimivista yrityksistä.

(97) Edellä esitetyn perusteella on selvää, että Crédit Lyonnais'n kyseisellä kasvukaudella riskirahoituksena myöntämää tukea ja Crédit Lyonnais'n sekä CDR:n myöhemmin vuoden 1994 lopusta edellä mainitusta syistä toteuttamia pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteitä ei voida pitää Stardustin rakenneuudistukseen ja pelastamiseen myönnettynä tukena. Päinvastoin, nämä tuet ovat vääristäneet kilpailua äärimmäisellä tavalla, sillä niillä pyrittiin nopeuttamaan yrityksen kasvua ostamalla sen kilpailijoita ja kasvattamalla sen markkinaosuutta, minkä ansiosta yritys pystyi nelinkertaistamaan liikevaihtonsa vuodesta 1992 vuoteen 1994.

(98) Voidaan siis päätellä, että kyseisten tukien, jotka ovat sääntöjenvastaisia ilmoittamattomia tukia, ei voida katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille.

ii) **Yrityksen pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden yhteydessä myönnettyjen tukien ja CDR:n Stardustin omaisuudenhoitoyhtiölle siirtämisen jälkeen toteuttaman omaisuuden siirron soveltuvuus yhteismarkkinoille**

(99) Ranskan viranomaiset ovat korostaneet komissiolle, että yrityksen kannattavuuden ja toiminnan tasapainon palautumisesta oli jo havaittavissa merkkejä, mikä oli tilikauden 1997—1998 tavoitteena. Ne ovat korostaneet, että rakenneuudistustoimenpiteet, joihin CDR:n vuonna 1995 nimittämä yrityksen uusi johto oli sitoutunut, alkoi tuottaa tulosta. Ne ovat esitelleet komissiolle yrityksen johdon toteuttamia rakenneuudistustoimenpiteitä, joilla yrityksen kannattavuuden odotettiin palautuvan tilikaudesta 1997—1998 alkaen ja joiden perusteella ostaja oli valittu.

(100) Komissio on todennut näiden Ranskan viranomaisten esittämien väittämien perusteella seuraavaa: Ensinnäkin on huomattava, että lukuun ottamatta viimeisen pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteen ehtoihin liittyneitä epävarmuustekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet edellä kuvatulla menettelyllä ja kuvailluissa olosuhteissa valitun hintatarjouksen tasoon, komissio myöntää, että CDR näyttää hallinneen tätä asiakokonaisuutta noudattaen hallintoperusteita, joilla se on pyrkinyt vaikuttamaan Crédit Lyonnais'n ottamien varomattomien riskien seurauksiin ja rajoittamaan valtiolle aiheutuvia tappioita. Näiden toimenpiteiden valtiolle aiheuttamat kustannukset näyttävät aiheutuneen merkittävässä määrin siitä, että Crédit Lyonnais on toiminut asiassa varomattomasti minä vuosina, jotka edelsivät yrityksen siirtämistä omaisuudenhoitoyhtiölle.

(101) Kuten komissio on edellä kyseisten tukitoimenpiteiden tuen luonnetta analysoidessaan huomauttanut, se katsoo, että tutkittava tuki ei ole niinkään aiheutunut CDR:n toiminnasta sinänsä, vaan siitä kohtuuttomasta tuesta, jota Crédit Lyonnais myönsi yritykselle ennen tämän siirtämistä omaisuudenhoitoyhtiölle; tuen myöntämiseen sitouduttiin itse asiassa paljon ennen kuin valtio saattoi laskea sille CDR:n kautta aiheutuneet tappiot. Samoin kuin vakuuden muodossa toteutettu tukitoimenpide, myöskään tuki ei aiheudu siitä, että valtio sen maksaa (tai jos kyseessä on vakuus, sen käyttämisestä),

vaan sen taustalla olevasta tapahtumasta (vakuuden kohdalla sen myöntämisestä). Se, että komissio arvioi Stardustille myönnettyjä tukia loppujen lopuksi pääomarakenteen vahvistamisen ja omaisuuserien ostamisen kustannusten perusteella, joista CDR pääasiassa vastasi, ei merkitse sitä, ettei Crédit Lyonnais'n aiemmin Stardustille myöntämä rahoitus ole tukea. Kuten edellä on korostettu, Crédit Lyonnais -yhtymän myöntämä tuki oli määrältään suhteetonta ja ylitti huomattavasti yrityksen taseen loppusumman jopa ennen Stardustin siirtämistä CDR:lle.

(102) CDR oli niin vaikeassa tilanteessa, että Stardustin omaisuudenhoitoyhtiölle siirtämisestä aiheutuneet kustannukset olisivat mitä todennäköisimmin olleet erittäin korkeat, vaikka yksityistämismenettely olisi toteutettu avoimesti ja syrjimättömästi. Tähän harkitsemattomaan avustukseen sisältyvä tuki tuli vuonna 1994 toteutetun pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteen yhteydessä vain osittain Crédit Lyonnais'n maksettavaksi (44,3 miljoonaa Ranskan frangia eli alle 10 prosenttia tukien kokonaismäärästä), sillä rahoitusvelvoitteiden hoitaminen oli lykkääntynyt ja ne siirtyivät valtion hoidettavaksi kun pankin tuottamattomat omaisuuserät siirrettiin omaisuudenhoitoyhtiö CDR:lle. Aikaa kului merkittävästi siitä, kun tukia ryhdyttiin myöntämään ennen vuotta 1995 siihen, kunnes tappiot lopulta todettiin vuonna 1997, jolloin toimenpiteen tilit voitiin tasata ja Crédit Lyonnais'n myöntämään rahoitukseen sisältyvän tuen määrä laskea.

(103) Näin ollen CDR:n Stardustin hyväksi toteuttamia pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteitä ja sen riskiomaisuuden ostamista ei tässä tapauksessa tule arvioida yrityksen uuden johdon helmikuussa 1996 laatiman rakenneuudistussuunnitelman perusteella, vaan asiassa on meneteltävä samoin kuin arvioitaessa vuonna 1994 toteutettua pääomarakenteen vahvistamista, eli sen tilanteen perusteella, jossa tuet todellisuudessa myönnettiin Stardustille vuosina 1992, 1993 ja 1994. Kuten edellä on todettu, ensimmäiseen vuonna 1994 toteutettuun pääomarakenteen vahvistamiseen ei sisälly kaikkia niitä edellytyksiä, joiden perusteella tuen voidaan todeta olevan yhteisen edun mukaista. Sama pätee myös CDR:n osalle siirrettyyn tukeen.

(104) Lisäksi on huomattava, että Ranskan viranomaiset eivät ole esittäneet komissiolle vuoden 1995 alussa laadittua rakenneuudistussuunnitelmaa, jonka perusteella voitaisiin tutkia, noudattaako huhtikuussa 1995 toteutettu 112 miljoonan Ranskan frangin pääomarakenteen vahvistaminen EY:n perustamissopimuksen määräyksiä. Ne ovat ainoastaan esittäneet yrityksen uuden johdon tuolloin toteuttamista toimenpiteistä jälkikäteisperustelut 9 päivänä helmikuuta 1998 antamassaan vastauksessa. Rakenneuudistussuunnitelma, jonka ne ovat lähettäneet komissiolle tämän menettelyn yhteydessä, on laadittu jälkikäteen helmikuussa 1996. Näin ollen rakenneuudistustoimenpiteet toteutettiin myöhässä ja täysin eri tilanteessa kuin siinä, joka vallitsi 1990-luvun alussa Crédit Lyonnais'n myöntäessä tukia, joiden avulla pienestä yrityksestä tuli yksi johtavista huviveneilyalalla toimivista yrityksistä, jollainen se on tällä hetkellä kyseisten rakenneuudistustoimenpiteiden jälkeen.

(105) Ranskan viranomaiset ovat lisäksi 2 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyllä kirjeellä toimittaneet komissiolle päiväämättömän asiakirjan, jonka kerrotaan olevan kesästä 1995 alkaen toteutettu rakenneuudistussuunnitelma. Sen sisältämien tietojen perusteella on kuitenkin selvää, että kyseinen asiakirja on laadittu vuoden 1995 jälkeen. Suunnitelmassa esitellään toimenpiteitä, joita on toteutettu yrityksen kannattavuuden palauttamiseksi. Asiakirjan perusteella ei voida katsoa, että yritykselle myönnetyt tuet olisivat perustamissopimuksen mukaisia, sillä siinä esitetyllä strategialla pyritään vahvistamaan yrityksen asemaa Euroopan markkinoilla ja kasvattamaan yritystä voimakkaasti. Sitä vastoin asiakirjassa ei ole mainittu toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin lieventämään yritykselle myönnettyjen tukien kilpailua vääristävää vaikutusta.

(106) Vaikka CDR:n myöntämien tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille arvioitaisiin riippumatta siitä tilanteesta, jossa tuet todellisuudessa myönnettiin ennen vuotta 1995, ja joka on yleensä otettava huomioon tukia arvioitaessa (vaikka tuet olisikin tosiasiassa maksettu useammassa erässä [15]), komissio on kuitenkin tutkinut, eikö tukien voitaisi katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille.

[15] Katso ensimmäisen asteen tuomioistuimen asia T-149/95, Ducros (Kok. 1997, s. II-2031, johdanto-osan 66 kohta).

(107) On huomattava, että helmikuussa 1996 laaditun ja Ranskan viranomaisten komissiolle toimittaman toimintasuunnitelman mukaan, jonka ne kertoivat toimineen myöhemmin toteutettujen pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden perustana, yrityksen tuli keskittyä sen perustoimintaan eli ilman miehistöä toteutettavien vuokraristeilyjen tarjoamiseen. Johdon laatiman strategian mukaan tämän toiminnan suunniteltiin kasvavan ja ilman miehistöä luovutettavien alusten määrän kasvavan vuoden 1994 lopun 189 aluksesta vuoden 1996 lopun 264 alukseen. Vastaavasti muita yrityksen toimintoja oli määrä supistaa. Suunnitelman mukaan yrityksen käyttöomaisuutta ja liikevaihtoa supistettaisiin huomattavasti; liikevaihdon odotettiin laskevan 208 miljoonasta vuonna 1995 162 miljoonaan Ranskan frangiin vuonna 1997 eli noin 22 prosenttia. Toimenpiteiden oli määrä vaikuttaa eniten alusten myyntiin, jota oli määrä supistaa 175 miljoonasta 63 miljoonaan frangiin. Toisaalta yrityksen kannattavinta toimintoa eli alusten vuokrausta ilman miehistöä haluttiin kasvattaa merkittävästi 44 miljoonasta 99 miljoonaan frangiin. Yrityksen liikevaihto oli vuonna 1997 eli toiminnan supistamisen jälkeen noin 2,5-kertainen vuoden 1992 tasoon verrattuna, sillä tosiasiassa Crédit Lyonnais alkoi myöntää tukea Stardustille jo kyseisen kauden alussa (vrt. V jakso).

(108) Tuki on mahdollistanut Stardustin toiminnan voimakkaan laajenemisen koko sinä aikana, jolloin sitä on myönnetty, vaikka yrityksessä toteutettiinkin myöhemmin rakenneuudistustoimenpiteitä ja sen toimintaa supistettiin. Ranskan viranomaisten 8 päivänä kesäkuuta 1999 toimittaman huomautuksen mukaan Stardustin toiminnan laajenemisen ansiosta se on pystynyt kasvattamaan liikevaihtoaan sen kahta pääasiallista kilpailijaa nopeammin; kyseisellä kaudella Mooringsin liikevaihto säilyi ennallaan ja Sunsail kaksinkertaisti liikevaihtonsa eli sen kasvu oli huomattavasti Stardustin kasvua heikompaa. Stardustin tulosta kyseisellä kaudella voidaan selittää pääasiassa yrityksen saamilla poikkeuksellisen suurilla tuilla, sillä kyseessä oli kannattamaton ja huonosti johdettu yritys. Ilman tukia yritys olisi asetettu selvitystilaan sen jälkeen, kun sen todellinen tilanne paljastui vuoden 1994 lopussa toteutetussa tilintarkastuksessa, ja se olisi poistunut markkinoilta.

(109) Vaikka suunnitelman avulla olisikin pystytty palauttamaan yrityksen kannattavuus ja rajoittamaan tuen määrä mahdollisimman vähäiseksi, tällainen suunnitelma ei kyseisten tukien suuruuden vuoksi (tukien määrä oli lähes kolminkertainen yrityksen vuoden 1995—1996 liikevaihtoon verrattuna) voi olla voimassa olevien rakenneuudistustukia koskevien sääntöjen mukainen. Kyseisissä säännöissä edellytetään toimenpiteitä, joilla tukien aiheuttamaa kilpailun vääristymistä kevennetään. Myöhemmin toteutetut rakenneuudistustoimenpiteet näyttävät olleen välttämättömiä yrityksen kannattavuuden palauttamisen kannalta, sillä niillä vähennettiin käyttöomaisuutta sekä alusten myyntitoimintaan liittyviä riskejä. Mikään näistä toimenpiteistä ei näytä ylittäneen ehdottomasti tarvittavaa vähimmäismäärää, eikä niihin ole sisältynyt toimenpiteitä, joilla olisi pyritty korvaamaan kilpailijoille kilpailun vääristymistä, jota tuet aiheuttivat yrityksen strategiselle perustoiminnalle (alusten vuokraaminen ilman miehistöä).

(110) Kunnianhimoinen suunnitelma keskittyä ilman miehistöä tarjottavien alusten vuokraamiseen toteutettiin myöhemmin suunnitelmien mukaisesti. Ranskan viranomaisten toimittamien uusimpien tietojen mukaan yrityksen ilman miehistöä vuokrattavista aluksista vuosittain laskutettujen vuokraviikkojen määrä on todellakin kasvanut tilikauden 1993 1 890 viikosta tilikauden 1995—1996 määrään 2 794 ja edelleen määrään 3 971 tilikaudella 1997—1998. Vuoden 1999 tavoitteeksi on asetettu 4 800 viikkoa eli vuodesta 1993 alkaen kyseisen toiminnan volyymi on kasvanut 2,5-kertaiseksi. Tutkittavalla kaudella (1992—1997), jonka aikana Crédit Lyonnais alkoi myöntää tukea yritykselle tämän kehityksen nopeuttamiseksi, Stardustin liikevaihto nousi 53 miljoonasta noin 135 miljoonaan Ranskan frangiin.

(111) Stardustin ranskalaisille ja eurooppalaisille kilpailijoille ja erityisesti niille, jotka toimivat samalla alalla eli ilman miehistöä tarjottavien risteilyjen vuokrauksessa, ei tosiasiassa ole tarjottu korvausta tästä suunnitelmasta, vaan ne ovat kärsineet siitä, että yritys on voinut sille myönnettyjen tukien ansiosta keskittyä perustoimintaansa ja kasvaa alalla voimakkaasti. Kuten toisaalla on korostettu, Stardustin asiakaskunta on peräisin eri puolilta maailmaa; 44 prosenttia sen asiakkaista on Euroopasta (Ranskan ulkopuolelta), 14 prosenttia Ranskasta ja loput muualta maailmasta, pääasiassa Yhdysvalloista. Nämä seikat todistavat, kuinka merkittäviä Stardustin hyväksi toteutetut toimenpiteet ovat, ja että ne voivat vaikuttaa kilpailuun niin Ranskassa kuin muualla yhteisössä. Sen sijaan, että yrityksen uusi johto olisi esittänyt keinoja, joilla olisi lievennetty tuen aiheuttamaa kilpailun vääristymistä, sen sekä yrityksen pääosakkaan toteuttamat rakenneuudistustoimenpiteet ovat myönnettyjen tukien ansiosta kasvattaneet Stardustin toimintaa voimakkaasti sillä strategisella alalla, johon se oli keskittynyt.

(112) Tämän tutkimuksen perusteella voidaan näin ollen todeta, että vaikka tukitoimenpiteitä, joita CDR toteutti Stardustin hyväksi vuosina 1995—1997, tutkittaisiin jälkikäteen helmikuussa 1996 laaditun suunnitelman perusteella, ne eivät täytä vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevissa yhteisön suuntaviivoissa esitettyjä perusteita.

(113) Yritykselle myönnettyjä tukia ei siis voida pitää yhteisen edun mukaisena.

VIII

PÄÄTELMÄT

(114) Tukitoimenpiteet, joita valtio on toteuttanut Stardustin hyväksi ensin Crédit Lyonnais -yhtymän ja sitten CDR:n välityksellä rahoituksena ja pankkitakauksina, sisältävät tukiosia. Ne ovat sääntöjen vastaisia, sillä niistä ei ollut ilmoitettu. Nämä tukiosat sisältyvät seuraavaan rahoitukseen: Crédit Lyonnais'n toteuttamaan pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteeseen, jota ei tarvitse maksaa takaisin, sekkitilille maksettuun lainaan sekä toiseen pääomarakenteen vahvistamiseen, jonka yhteydessä uusi osakkeenomistaja CDR luopui saatavistaan sen jälkeen kun Stardust oli siirretty omaisuudenhoitoyritykselle vuonna 1995. Kyseisten tukeen nimellisarvo myöntöhetkellä oli 496,2 miljoonaa Ranskan frangia. Niiden nykyarvo 31 päivänä lokakuuta 1994 on 450,4 miljoonaa frangia.

(115) Ainoaa kyseisiin tukiin mahdollisesti sovellettavaa poikkeusta eli EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa ei voida soveltaa, sillä tässä eivät ole kyseessä rakenneuudistustuet vaan tuet, joiden tarkoituksena siinä tilanteessa, jossa ne on myönnetty, on ollut sallia erään, kaiken lisäksi kannattamattoman yrityksen nopea kasvu ja jotka ovat vääristäneet kilpailua yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

(116) Lisäksi Stardustin yksityistämismenettely ei ollut riittävän avoin ja syrjimätön, jotta tukiepäilyt olisi voitu eliminoida ja jonka avulla yrityksen markkinahinta olisi voitu määrittää. Komissio huomauttaa, että hinnan määrittelyssä voidaan ottaa huomioon taseen ulkopuoliset riskit, minkä vuoksi kantelu, jonka komissio sai kilpailijalta, joka oli esittänyt CDR:lle nimellisarvoltaan Stardustin ostajan tekemää tarjousta korkeamman tarjouksen, ei ole sinänsä riittävä todiste siitä, että kyseinen toimenpide olisi sisältänyt tukea ostajalle. Ottaen huomioon taseen ulkopuoliset tekijät ja koska yrityksen todellista markkina-arvoa ei ole tiedossa (mikä olisi voitu määrittää toteuttamalla yhtiöittäminen avoimella ja syrjimättömällä menettelyllä), komissio ei voi todeta, että yritykselle tai sen ostajalle olisi yksityistämistoimenpiteen yhteydessä myönnetty lisätukea.

(117) Koska kyseiset tuet eivät niiden luonteen vuoksi sovellu yhteismarkkinoille, valtion on perittävä ne takaisin joko suoraan tai CDR:n välityksellä, jonka tappiot valtio otti vastattavakseen Etablissement Public de Financement et de Restructurationin (EPFR) osakkuuslainan takausmekanismilla. Tämä takaisinperimispäätös koskee myös Crédit Lyonnais'n lokakuussa 1994 toteuttamaa 44,3 miljoonan Ranskan frangin Stardustin pääoman korotusta. Crédit Lyonnais on itse asiassa jo Stardustin omaisuudenhoitoyhtiölle siirron yhteydessä saanut korvauksen tämän toiminnon aiheuttamista tappioista, ja Stardustille myönnettyjen tukien takaisinperiminen on nimenomaan valtion tehtävä, jonka on otettava asiasta lopullinen vastuu. Jos Crédit Lyonnais perisi takaisin kyseiset 44,3 miljoonaa Ranskan frangia, se olisi ristiriidassa sen velvoitteen kanssa, jonka mukaan pankille rakenneuudistussuunnitelman yhteydessä myönnetyt tuet on rajoitettava ehdottomasti välttämättömään määrään. Takaisinperiminen ei saa hyödyttää Crédit Lyonnais'ta, sillä komission toukokuussa 1998 hyväksymässä suunnitelmassa ei ole otettu huomioon näitä lisäresursseja, joita Crédit Lyonnais voi saada Stardustin kaltaisilta yrityksiltä, joille pankki on voinut myöntää tukea.

(118) Stardustille myönnettävien tukien laskeminen ja takaisinperiminen ei vaikuta tuen määrään, joka on hyväksytty Crédit Lyonnais'lle päätöksellä 95/547/EY sekä päätöksellä 98/490/EY; kyseisillä päätöksillä hyväksytyt tukimäärät säilyvät muuttumattomina. Crédit Lyonnais'lle myönnetyn tuen määrän muuttumisella sen seurauksena, että CDR perii Stardustille myönnettyä tukea takaisin, ei ole vaikutusta Ranskan valtion Crédit Lyonnais -konsernille myöntämistä tuista tehdyssä komission päätöksessä 98/490/EY hyväksyttyyn määrään. Päätöksessä ([16]) otetaan huomioon epävarmuus Crédit Lyonnais'lle myönnetyn tuen kokonaismäärästä. Näin ollen kyseisiin Stardustille myönnettyihin tukiin, jotka myöntöhetkellä olivat alle 0,5 miljardia Ranskan frangia, ei todennäköisesti tarvitse soveltaa komission päätöksessä 98/490/EY säädettyä 45 miljardin frangin epävarmuustekijöihin ja varovaisuuteen liittyvää vaihteluväliä. Päätöksessä 98/490/EY edellytetään myös pankin elinkelpoisuuden palauttamista sekä tuen rajaamista ehdottomasti välttämättömään määrään. Siinä esitetyt jäsenvaltion velvoitteet, jotka koskevat pankin omaisuuserien myynnissä ja toiminnan lakkauttamisessa käytettyjä vastikkeita, säilyvät muuttumattomina.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Altus Financen lokakuussa 1994 toteuttama Stardust Marinen pääoman korottaminen 44,3 miljoonalla Ranskan frangilla, CDR:n huhtikuussa 1995 toteuttama Stardust Marinen pääoman korottaminen 112 miljoonalla Ranskan frangilla, CDR:n heinäkuusta 1995 kesäkuuhun 1996 maksama 127,5 miljoonan Ranskan frangin koroton laina sekä CDR:n toteuttama pääomarakenteen vahvistaminen 250,5 miljoonalla Ranskan frangilla kesäkuussa 1996 ja 89 miljoonalla Ranskan frangilla kesäkuussa 1997 ovat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Näitä toimenpiteitä, joiden kokonaismäärä on 450,4 miljoonaa Ranskan frangia 31 päivän lokakuuta 1994 arvon mukaan, ei voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvina EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla.

2 artikla

Ranskan on vaadittava Stardustia maksamaan valtiolle tai CDR:lle 450,4 miljoonaa Ranskan frangia, joka vastaa kyseisten toimenpiteiden tukiosuutta 31 päivän lokakuuta 1994 arvon mukaan. Takaisinperittävään tukeen lisätään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa Ranskassa käytettyyn viitekorkoon.

3 artikla

Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluttua tämän päätöksen tiedoksiantamisesta päätöksen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 8 päivänä syyskuuta 1999.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

([16]) EYVL L 221, 8.8.1998, s. 52—61.